

DIREKTIVA (EU) 2024/1385 EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA

od 14. maja 2024.

o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici

EVROPSKI PARLAMENT I SAVET EVROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, a posebno član 82 stav 2 i član 83 stav 1, uzimajući u obzir predlog Evropske komisije, nakon prosleđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima, uzimajući u obzir mišljenje Evropskog ekonomskog i socijalnog odbora¹, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,²

budući da:

(1) Svrha ove Direktive je da obezbedi sveobuhvatni okvir za efikasno sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici širom Unije. To se postiže jačanjem i uvođenjem mera u sledećim oblastima: definisanje relevantnih krivičnih dela i kazni, zaštita žrtava i pristup pravosuđu, podrška žrtvama, unapređeno prikupljanje podataka, prevencija, koordinacija i saradnja.

(2) Jednakost između žena i muškaraca i zabrana diskriminacije su osnovne vrednosti Unije i osnovna prava utvrđena u članu 2 Ugovora o Evropskoj uniji (UEU) i članovima 21 i 23 Povelje Evropske unije o osnovnim pravima ("Povelja"). Nasilje nad ženama i nasilje u porodici ugrožavaju upravo te vrednosti i prava, narušavaju prava žena i devojčica na jednakost u svim aspektima života i ometaju njihovo ravnopravno učešće u društvenom i poslovnom životu.

(3) Nasilje nad ženama i nasilje u porodici predstavlja povredu osnovnih prava kao što su pravo na ljudsko dostojanstvo, pravo na život i fizički integritet, zabrana nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, pravo na slobodu i sigurnost, pravo na zaštitu ličnih podataka, pravo na nediskriminaciju, uključujući na osnovu pola, i prava deteta, kako su sadržana u Povelji i Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima deteta.

(4) Ovom Direktivom se podržavaju međunarodne obaveze koje su države članice preuzele u cilju sprečavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, posebno Konvencija Ujedinjenih nacija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena i Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom, kao i, gde je relevantno, Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici i Konvencija o eliminaciji nasilja i uznemiravanja u svetu rada Međunarodne organizacije rada, potpisana 21. juna 2019. u Ženevi.

(5) S obzirom na specifičnosti povezane s krivičnim delima nasilja nad ženama i nasilja u porodici, potrebno je ustanoviti sveobuhvatan skup pravila kojima se ciljano rešava trajni

¹ SL C 443, 22.11.2022., str. 93.

² Stav Evropskog parlamenta od 24. aprila 2024. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Saveta od 7. maja 2024.

problem nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uzimajući u obzir specifične potrebe žrtava takvog nasilja. Postojeće odredbe na nivou Unije i na nacionalnom nivou pokazale su se nedovoljnim za efikasno suzbijanje i sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Iako direktive 2011/36/EU³ i 2011/93/EU⁴ Evropskog parlamenta i Saveta, koje su posebno usmerene na specifične oblike takvog nasilja, i Direktiva 2012/29/EU⁵ Evropskog parlamenta i Saveta, koja utvrđuje opšti okvir za žrtve krivičnih dela, pružaju određene zaštitne mere za žrtve, ove odredbe nisu dovoljne da zadovolje specifične potrebe žrtava nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

(6) Nasilje nad ženama i nasilje u porodici mogu se pogoršati ako se ukrštaju s diskriminacijom na osnovu pola i bilo koje druge osnove diskriminacije navedene u članu 21 Povelje, kao što su rasa, boja kože, etničko ili socijalno poreklo, genetske odlike, jezik, religija ili uverenja, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, starost ili seksualna orijentacija ("interseksijska diskriminacija"). Države članice bi trebalo da posvete dužnu pažnju žrtvama pogođenim takvom interseksijskom diskriminacijom, preduzimanjem posebnih mera. Osobe pogođene interseksijskom diskriminacijom izložene su povećanom riziku od rodno zasnovanog nasilja. Posledično, države članice bi trebalo da uzmu u obzir povišen nivo rizika prilikom sprovođenja mera predviđenih ovom Direktivom, posebno u pogledu individualne procene potreba za zaštitom žrtava, specijalističke podrške i osposobljavanja stručnjaka, za koje je verovatno da će doći u kontakt sa žrtvama.

(7) Žrtve su izložene povećanom riziku od zastrašivanja, osvete, sekundarne i ponovljene viktimizacije. Države članice treba da obezbede posebnu pažnju tim rizicima i potrebi za zaštitom dostojanstva i fizičkog integriteta takvih žrtava. Prethodno poznanstvo sa učiniocem ili prethodna veza sa njim predstavlja važan faktor pri proceni rizika od osvete.

(8) Žrtvama bi trebalo omogućiti pristup njihovim pravima pre, tokom i u odgovarajućem periodu nakon krivičnog postupka, u skladu sa njihovim potrebama i uslovima utvrđenim ovom Direktivom.

(9) Odredbe ove Direktive koje se odnose na prava žrtava primenjuju se na sve žrtve kažnjivih dela koja predstavljaju nasilje nad ženama ili nasilje u porodici, kako su kriminalizovana na osnovu prava Unije ili nacionalnog prava. Ovo uključuje krivična dela definisana ovom Direktivom, kao što su sakaćenje ženskih polnih organa, prisila na brak, deljenje intimnog sadržaja bez pristanka, proganjanje na internetu, uznemiravanje na internetu, i ostala postupanja kriminalizovana drugim pravnim aktima Unije ili nacionalnim zakonodavstvom.

(9) Odredbe ove Direktive koje se odnose na prava žrtava treba da se primenjuju na sve žrtve kažnjivih radnji koje predstavljaju nasilje nad ženama ili nasilje u porodici, kako je to kriminalizovano na osnovu prava Unije ili nacionalnog prava. To uključuje krivična dela definisana u ovoj Direktivi, konkretno sakaćenje ženskih polnih organa, prisilu na brak,

³ Direktiva 2011/36/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 5. aprila 2011. godine o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti njenih žrtava, koja menja Okvirnu odluku Saveta 2002/629/PUP (SL L 101, 15.4.2011, str. 1).

⁴ Direktiva 2011/93/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 13. decembra 2011. godine o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorišćavanja dece i dečje pornografije, koja menja Okvirnu odluku Saveta 2004/68/PUP (SL L 335, 17.12.2011, str. 1).

⁵ Direktiva 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 25. oktobra 2012. godine o uspostavljanju minimalnih standarda za prava, podršku i zaštitu žrtava krivičnih dela, koja menja Okvirnu odluku Saveta 2001/220/PUP (SL L 315, 14.11.2012, str. 57)

deljenje intimnog ili manipulisanog materijala bez pristanka, proganjanje na internetu, uznemiravanje na internetu, neovlašćeno slanje seksualno eksplicitnog materijala (engl. *cyberflashing*), podsticanje na nasilje ili mržnju na internetu i kažnjivo postupanje obuhvaćeno drugim pravnim aktima Unije, posebno direktivama 2011/36/EU i 2011/93/EU. Pored toga, određena su krivična dela prema nacionalnom pravu obuhvaćena definicijom nasilja nad ženama. Ona uključuju krivična dela kao što su femicid, silovanje, seksualno uznemiravanje, seksualno zlostavljanje, proganjanje, rani brak, prisiljavanje na prekid trudnoće, prisilna sterilizacija i različiti oblici nasilja na internetu, kao što su seksualno uznemiravanje i zlostavljanje putem interneta. Nasilje u porodici predstavlja oblik nasilja koji može biti zasebno kriminalizovan prema nacionalnom pravu ili biti obuhvaćen krivičnim delima počinjenim unutar porodice ili domaćinstva, ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, bez obzira na to da li dele domaćinstvo. Pojedine države članice mogu imati šire tumačenje onoga što predstavlja nasilje nad ženama u skladu sa svojim nacionalnim krivičnim pravom. Važno je napomenuti da ova Direktiva ne obuhvata ceo spektar kažnjivih radnji koje predstavljaju nasilje nad ženama.

(10) Nasilje nad ženama predstavlja trajnu manifestaciju strukturne diskriminacije žena, koja proizilazi iz istorijski nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca. To je oblik rodno zasnovanog nasilja, koje pretežno sprovode muškarci nad ženama i devojčicama. Njegovi uzroci leže u društveno oblikovanim ulogama, ponašanju, aktivnostima i karakteristikama koje određeno društvo smatra primerenim za žene i muškarce. Shodno tome, prilikom sprovođenja ove Direktive trebalo bi uzeti u obzir rodno osetljivu perspektivu.

(11) Nasilje u porodici ozbiljan je društveni problem koji često ostaje skriven. Može izazvati teške psihološke i fizičke traume, s ozbiljnim posledicama po lični i profesionalni život žrtve, jer je učinilac obično osoba poznata žrtvi, za koju bi žrtva očekivala da joj može verovati. Takvo nasilje može poprimiti različite oblike, uključujući fizičko, seksualno, psihološko i ekonomsko nasilje, i može se dogoditi u raznim vrstama odnosa. Nasilje u porodici često uključuje prisilnu kontrolu i može se dogoditi bez obzira na to da li učinilac deli ili je delio domaćinstvo sa žrtvom.

(12) Mere predviđene ovom Direktivom osmišljene su da odgovore na posebne potrebe žena i devojčica, s obzirom na to da su, prema podacima i studijama, one nerazmerno pogođene oblicima nasilja obuhvaćenim ovom Direktivom, odnosno nasiljem nad ženama i nasiljem u porodici. Međutim, i druge osobe mogu biti žrtve ovih oblika nasilja i stoga bi trebalo da imaju koristi od mera za žrtve predviđenih ovom Direktivom. Termin "žrtva" treba da se odnosi na sve osobe, bez obzira na njihov rod, a sve žrtve bi, osim ako nije drugačije navedeno u ovoj Direktivi, trebalo da uživaju prava vezana za zaštitu, pristup pravdi, podršku i preventivne mere.

(13) Svedočenje nasilju u porodici može imati ozbiljne posledice po decu zbog njihove ranjivosti. Deca koja svedoče nasilju u porodici, bilo u porodici ili domaćinstvu, obično trpe direktnu psihološku i emocionalnu štetu koja utiče na njihov razvoj i izlaže ih većem riziku od fizičkih i mentalnih bolesti, kako kratkoročnih tako i dugoročnih. Priznavanje da su deca koja su pretrpela štetu time što su svedočila nasilju u porodici sama po sebi žrtve predstavlja važan korak u njihovoj zaštiti.

(14) Za potrebe ove Direktive, "nadležna tela" se odnose na tela koja su, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, određena da obavljaju dužnosti predviđene ovom Direktivom. Svaka država članica treba da odredi koja tela će biti odgovorna za ove zadatke.

(15) U skladu sa članom 288. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU), ova Direktiva je obavezujuća u pogledu rezultata koji treba postići, dok izbor oblika i metoda postizanja tih rezultata ostaje na državama članicama. Međutim, s obzirom na specifičnu prirodu sakaćenja ženskih polnih organa i potrebu da se obezbedi zaštita žrtava koje zbog toga trpe posebnu štetu, na ovo krivično delo trebalo bi posebno odgovoriti u krivičnim zakonima država članica. Sakaćenje ženskih polnih organa je zlostavljачka i izrabljivačka praksa koja se odnosi na polne organe žena ili devojčica i koja se sprovodi sa ciljem očuvanja i nametanja dominacije nad ženama i devojčicama, kao i društvene kontrole nad njihovom seksualnošću. Ponekad se sprovodi u kontekstu prisile deteta na sklapanje braka ili nasilja u porodici. Sakaćenje ženskih polnih organa može se pojavljivati kao tradicionalna praksa koju neke zajednice sprovede nad svojim pripadnicama. Sakaćenjem bi trebalo biti obuhvaćene prakse sakaćenja koje se sprovede iz nemedicinskih razloga, a žrtvama nanose nepopravljivu i trajnu štetu. Sakaćenje ženskih polnih organa uzrokuje psihološku i društvenu štetu, što ozbiljno utiče na kvalitet života žrtava. Pojam "odstranjivanje" trebalo bi da obuhvata delimično ili potpuno uklanjanje klitorisa i velikih usana. Pojam "infibulacija" trebalo bi da se odnosi na spajanje velikih usana delimičnim šivenjem spoljašnjih usana vulve kako bi se suzio vaginalni otvor. Pojam "svako drugo sakaćenje" trebalo bi da obuhvata sve druge fizičke izmene ženskih polnih organa.

(16) Prisila na sklapanje braka predstavlja oblik nasilja koji uključuje ozbiljna kršenja osnovnih prava, a posebno prava žena i devojčica na fizički integritet, slobodu, autonomiju, fizičko i mentalno zdravlje, seksualno i reproduktivno zdravlje, obrazovanje i privatni život. Siromaštvo, nezaposlenost, običaji i sukobi predstavljaju faktore koji podstiču prisilu na sklapanje brakova. Fizičko i seksualno nasilje, kao i pretnje nasiljem, česti su oblici prisile koji se koriste kako bi se žene ili devojčice prisilile na brak. Prisila na sklapanje braka često je praćena i drugim oblicima fizičkog i psihološkog iskorišćavanja i nasilja, kao što je seksualno iskorišćavanje. Stoga je potrebno da sve države članice kriminalizuju prisilu na sklapanje braka i da učinioci budu podvrgnuti odgovarajućim kaznama. Ovom Direktivom ne dovode se u pitanje definicije "braka" predviđene nacionalnim ili međunarodnim pravom. Države članice trebalo bi da preduzmu potrebne mere kako bi predvidele rok zastarelosti koji omogućava istragu, krivično gonjenje, sudski postupak i donošenje presude u slučaju prisile na brak. S obzirom na to da su žrtve prisile na brak često maloletnici, rokovi zastarelosti bi trebalo da budu dovoljno dugi i proporcionalni težini predmetnog krivičnog dela kako bi se omogućilo efikasno pokretanje postupka nakon što žrtva napuni 18 godina.

(17) Potrebno je uskladiti definicije krivičnih dela i kazni za određene oblike nasilja na internetu, posebno kada je nasilje neodvojivo povezano s korišćenjem informacionih i komunikacionih tehnologija koje značajno povećavaju štetne posledice krivičnog dela, čime se menjaju karakteristike samog dela. Nasilje na internetu posebno je usmereno i pogađa političarke, novinarke i borkinje za ljudska prava. Borci za ljudska prava su pojedinci, grupe ili organizacije koje promovišu i štite opštepriznata ljudska prava i osnovne slobode. Nasilje na internetu može imati učinak "ućutkavanja" žena i ometanja njihovog društvenog delovanja na ravnopravnoj osnovi s muškarcima. Takođe, ono nesrazmerno pogađa žene i devojčice u obrazovnom okruženju, kao što su škole i univerziteti, uzrokujući ozbiljne posledice za njihovo

dalje obrazovanje, mentalno zdravlje, uzrokuje socijalnu isključenost, anksioznost i samopovređivanje, a u ekstremnim slučajevima može dovesti do samoubistva.

(18) Korišćenje informacionih i komunikacionih tehnologija nosi rizik od brzog i uvećanja određenih oblika nasilja na internetu, s jasnim rizikom od stvaranja ili pogoršavanja duboke i dugotrajne štete za žrtvu. Potencijal za takvo uvećanje ključan je kod izvršenja nekoliko krivičnih dela nasilja na internetu definisanih u ovoj Direktivi, te bi trebalo da se odražava u elementu "stavljanje materijala na raspolaganje javnosti" putem informacionih i komunikacionih tehnologija. Pojmovi "na raspolaganju javnosti" i "dostupno javnosti" treba da se tumače kao mogućnost dopiranja do velikog broja osoba. Ovi pojmovi treba da se tumače i primenjuju uzimajući u obzir relevantne okolnosti, uključujući tehnologiju korišćenu da materijal postane dostupan. Nadalje, kako bi se uspostavila minimalna pravila za najteže oblike nasilja na internetu, relevantna krivična dela definisana u ovoj Direktivi ograničena su na postupke za koje je verovatno da će žrtvi naneti ozbiljnu fizičku ili psihološku štetu, ili izazvati ozbiljan strah za vlastitu sigurnost ili sigurnost osoba koje izdržava. U svakom slučaju, pri proceni verovatnoće da će ponašanje prouzrokovati ozbiljnu štetu, treba uzeti u obzir posebne okolnosti slučaja, ne dovodeći u pitanje nezavisnost sudstva. Verovatnoća prouzrokovanja ozbiljne štete može se izvesti iz objektivnih činjeničnih okolnosti. Ova Direktiva uspostavlja minimalni pravni okvir u tom pogledu, a države članice mogu usvojiti ili zadržati strožija krivična pravila.

(19) Posebno zbog, po pravilu, jednostavne, brze i široke distribucije, kao i zbog intimne prirode dela, stavljanje slika, videozapisa ili sličnog materijala koji prikazuju seksualno eksplicitne radnje ili intimne delove tela osobe na raspolaganje javnosti putem informacionih i komunikacionih tehnologija bez pristanka te osobe može biti izuzetno štetno za žrtve. Relevantno krivično delo definisano ovom Direktivom trebalo bi obuhvatiti sve vrste takvih materijala, uključujući slike, fotografije, videozapise, uključujući seksualizovane slike, audio-isečke i video-isečke. Ovo uključuje situacije u kojima se materijal stavlja na raspolaganje javnosti bez pristanka žrtve, bez obzira na to da li je žrtva pristala na izradu tog materijala ili ga možda poslala određenoj osobi. Krivično delo trebalo bi da obuhvati i proizvodnju, manipulaciju ili izmenu materijala bez pristanka, na primer obradom slika uz pomoć tehnologija poput veštačke inteligencije, tako da izgleda kao da je osoba uključena u seksualne radnje, ukoliko se taj materijal naknadno stavlja na raspolaganje javnosti. Ovo uključuje izradu verodostojno krivotvorenog materijala (engl. *deepfake*), gde materijal znatno nalikuje nekoj postojećoj osobi, predmetima, mestima ili drugim subjektima ili događajima, prikazuje seksualne radnje osobe, a drugim osobama bi ostavilo pogrešan utisak da autentičan ili istinit. U interesu efikasne zaštite žrtava, trebalo bi obuhvatiti i pretnje ovakvim postupanjem.

(20) Širenje slika, videozapisa ili drugih materijala koji prikazuju seksualno eksplicitne radnje ili intimne delove tela osobe putem informacionih i komunikacionih tehnologija bez pristanka te osobe ne bi trebalo kriminalizovati ukoliko je to neophodno za zaštitu osnovnih prava garantovanih Poveljom, uključujući slobodu primanja i širenja informacija i ideja u otvorenom i demokratskom društvu, kao i slobode umetnosti i nauke, uključujući akademsku slobodu. Nadalje, ovo krivično delo ne bi trebalo da obuhvati postupanje državnih organa sa takvim materijalom u svrhu vođenja krivičnih postupaka ili sprečavanja, otkrivanja ili istrage krivičnih dela. Države članice bi trebalo da omoguće izuzimanje od odgovornosti u posebnim

okolnostima, kada, na primer, telefonske ili internet linije za pomoć koriste takav materijal radi prijavljivanja krivičnog dela nadležnim organima.

(21) Proganjanje na internetu predstavlja savremeni oblik nasilja koji se često primenjuje nad članovima porodice, osobama iz istog domaćinstva, bivšim partnerima ili poznanicima. Učinilac često zloupotrebljava tehnologiju kako bi pojačao prisilu i kontrolu, izazivajući strah, teskobu i izolaciju žrtava od prijatelja, porodice i posla. Stoga je potrebno uspostaviti minimalna pravila o proganjanje na internetu. Krivično delo proganjanje na internetu trebalo bi da obuhvati ponovljeni ili kontinuirani nadzor nad žrtvom putem informacionih i komunikacionih tehnologija bez njenog pristanka ili zakonskog odobrenja. Ovo može uključiti i zloupotrebu ličnih podataka žrtve, na primer krađom identiteta, krađom loziki, hakovanje uređaja žrtve, tajno instaliranje softvera za praćenje unosa na tastaturi, instalaciju aplikacija za geolokaciju ili krađu uređaja žrtve. Takođe, ovo krivično delo bi trebalo da uključuje praćenje žrtava bez njihovog pristanka ili odobrenja putem pametnih uređaja povezanih na internet, kao što su pametni kućni uređaji. Međutim, postoje opravdane situacije za sprovođenja nadzora, kao što su roditeljsko praćenje lokacije dece i njihovih aktivnosti na internetu, nadzor zdravlja bolesnih, starijih, ranjivih osoba ili sa osoba sa invaliditetom u rodbinskom odnosu, ili u kontekstu praćenja medija i obaveštajnih podataka iz otvorenih izvora.

(22) Krivičnu odgovornost bi trebalo ograničiti na situacije u kojima je verovatno da će praćenje prouzrokovati ozbiljnu štetu žrtvi. Pri proceni da li će radnja prouzrokovati ozbiljnu štetu, trebalo bi se usredsrediti na to da li bi takva radnja uobičajeno prouzrokovala štetu žrtvi.

(23) U definiciji krivičnog dela proganjanja na internetu, pojam "praćenje" bi trebalo da se odnosi na pronalaženje, lokacije osobe i praćenje kretanja te osobe, dok bi pojam "nadzor" trebalo da se odnosi na šire nadgledanje osobe, uključujući posmatranje aktivnosti osobe. U kontekstu uhođenja na internetu obe radnje, na kraju, imaju za cilj kontrolu nad osobom.

(24) Trebalo bi utvrditi minimalna pravila o krivičnom delu uznemiravanja na internetu kako bi se obuhvatili najteži oblici takvog uznemiravanja. Ovo bi trebalo da uključi ponovljeno ili kontinuirano preteće ponašanje usmereno protiv određene osobe, barem u slučaju kada takvo ponašanje uključuje pretnje putem informacionih i komunikacionih tehnologija, izvršenjem krivičnih dela, i kada je verovatno da će takvo ponašanje izazvati ozbiljan strah kod osobe za njenu sopstvenu bezbednost ili za bezbednost lica koja izdržava. Ovo bi takođe trebalo da obuhvati javno dostupno preteće ili uvredljivo ponašanje, sprovedeno u saradnji s drugim osobama i uz pomoć informacionih i komunikacionih tehnologija, usmereno protiv određene osobe, ukoliko je verovatno da će takvo ponašanje toj osobi prouzrokovati ozbiljnu psihološku štetu. Takvi sveobuhvatni napadi, uključujući koordinisane napade nasilnih grupa na internetu, mogu se pretvoriti u napade van interneta ili izazvati značajne psihološke povrede, a u ekstremnim slučajevima mogu dovesti do samoubistva žrtve. Takvi napadi često su usmereni na istaknute političarke, novinarke i aktivistkinje za ljudska prava ili druge žene poznate javnosti, ali se takođe mogu pojaviti u različitim kontekstima, kao što su univerzitetski kampusi, škole ili radna mesta. Na ovakvo nasilje na internetu trebalo bi odgovoriti, naročito kada su napadi širokih razmera, na primer u obliku grupnog uznemiravanja (engl. *pile-on*) koje sprovodi značajan broj osoba. Minimalna pravila o krivičnom delu uznemiravanja na internetu treba da uključe i nezatraženo slanje slika, videozapisa ili drugog sličnog materijala koji prikazuje polne organe (engl. *cyberflashing*), osobi, ukoliko je verovatno da će takvo ponašanje toj osobi prouzrokovati ozbiljnu psihološku štetu. Nezatraženo slanje seksualno eksplicitnog

materijala (engl. *cyberflashing*) čest je oblik zastrašivanja i ućutkavanja žena. Minimalna pravila o krivičnom delu uznemiravanja na internetu trebalo bi da uključe i pravila koja se odnose na situacije u kojima se lični podaci žrtve stavljaju na raspolaganje javnosti putem informacionih i komunikacionih tehnologija bez pristanka žrtve, s ciljem da se druge osobe podstaknu na nanošenje fizičke ili ozbiljne psihološke štete žrtvi (engl. *doxing*).

(25) Poslednjih godina, porast korišćenja interneta i društvenih mreža doveo je do naglog povećanja javnog podsticanja na nasilje i mržnju, uključujući i ono zasnovano na rodu. Jednostavno, brzo i široko deljenje govora mržnje u digitalnom svetu pojačava efekat dezinhibicije na internetu, jer pretpostavljena anonimnost i osećaj nekažnjivosti smanjuju inhibicije ljudi da učestvuju u takvom govoru. Žene su često meta seksističke i mizogine mržnje na internetu, koja može eskalirati u zločin iz mržnje i van interneta. Takvo ponašanje treba sprečiti ili zaustaviti u ranoj fazi. Jezik koji se koristi u ovoj vrsti podsticanja ne odnosi se uvek direktno na rod osobe na koju je usmeren, ali se iz opšteg sadržaja ili konteksta podsticanja može zaključiti da je motivisan predrasudama.

(26) Krivično delo podsticanja na nasilje ili mržnju na internetu podrazumeva da se podsticanje ne izražava isključivo u privatnom kontekstu, već javno putem informacionih i komunikacionih tehnologija. Stoga bi moralo zahtevati širenje u javnosti, što bi trebalo da se tumači kao čin stavljanja određenog materijala koji podstiče na nasilje ili mržnju na raspolaganje putem informacionih i komunikacionih tehnologija, potencijalno neograničenom broju osoba, odnosno čin kojim materijal postaje lako dostupan korisnicima uopšte, bez potrebe za dodatnim delovanjem osobe koja je materijal pružila, bez obzira na to da li će te osobe zaista pristupiti informacijama. Ako pristup materijalu zahteva registraciju ili prijem u grupu korisnika, smatraće se da se takve informacije šire u javnosti samo ukoliko se korisnici koji žele da pristupe materijalu automatski registruju ili primaju bez ljudske odluke ili izbora kome se odobrava pristup. Pri proceni da li se određeni materijal smatra podsticanjem na mržnju ili nasilje, nadležni organi treba da uzmu u obzir osnovno pravo na slobodu izražavanja sadržano u članu 11 Povelje.

(27) Kako bi se osigurala pravedna ravnoteža između slobode izražavanja i krivičnog gonjenja krivičnog dela podsticanja na nasilje ili mržnju putem interneta, države članice trebalo bi da mogu odlučiti da kazne samo ponašanje koje je izvršeno na način koji je verovatno narušava javni red ili koje je preteće, zlostavljačko ili uvredljivo. Primena ovih uslova, ukoliko se to zahteva nacionalnim pravom, ne bi trebalo da dovede u pitanje delotvornost odredbe kojom se definiše krivično delo podsticanja na nasilje ili mržnju putem interneta.

(28) Kazne za krivična dela definisana ovom Direktivom trebalo bi da budu efikasne, odvraćajuće i proporcionalne. U tu svrhu trebalo bi utvrditi minimalne nivoe maksimalnog trajanja kazne zatvora za fizička lica. Najduže kazne zatvora predviđene ovom Direktivom za krivična dela koja su učinila fizička lica trebalo bi da se primenjuju barem na najteže oblike takvih krivičnih dela.

(29) Žrtve bi trebalo da mogu lako prijaviti krivična dela nasilja nad ženama ili nasilja u porodici i lako pružiti dokaze, bez izlaganja sekundarnoj ili ponovljenoj viktimizaciji. Izuzetno je važno da se žrtve prilikom prijavljivanja krivičnih dela upućuju na specijalizovanu kontaktnu tačku kad god je to moguće, bez obzira na to da li je podneta krivična prijava. Ta kontaktna tačka može biti obučen policijski službenik ili bilo koji stručnjak obučen za pružanje pomoći žrtvama.

(30) Države članice trebalo bi, pored ličnog podnošenja prijave, da obezbede mogućnost podnošenja prijave putem interneta ili drugih dostupnih i sigurnih informacionih i komunikacionih tehnologija za prijavljivanje nasilja nad ženama ili nasilja u porodici, barem u pogledu krivičnih dela na internetu, uključujući deljenje intimnog ili manipulisanog materijala bez pristanka, proganjanje na internetu, uznemiravanje putem interneta i podsticanje na nasilje ili mržnju putem interneta, kako su definisana u ovoj Direktivom. Žrtvama bi trebalo omogućiti da prilože materijal koji se odnosi na njihovu prijavu, kao što su snimci ekrana navodnog nasilnog ponašanja.

(31) S obzirom na specifičnosti nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i na povećani rizik da bi žrtve mogle povući svoju prijavu uprkos tome što su bile žrtve krivičnog dela, važno je da se što pre prikupе relevantni dokazi na sveobuhvatan način, u skladu sa nacionalnim procesnim pravilima koja se primenjuju.

(32) Države članice mogu žrtvama obezbediti pravnu pomoć, uključujući besplatnu pravnu pomoć, prilikom prijavljivanja krivičnih dela, ukoliko je to predviđeno nacionalnim pravom. Prilikom procene sredstava žrtve u svrhu odlučivanja o odobravanju pravne pomoći, države članice bi trebalo da razmotre stvarni pristup žrtve njenim finansijskim sredstvima. Nasilje u porodici može dovesti do ekonomske kontrole od strane učinioca, zbog čega žrtve možda nemaju stvarni pristup sopstvenim finansijskim sredstvima.

(33) U slučaju nasilja u porodici i nasilja nad ženama, posebno ako ih počine članovi uže porodice ili intimni partneri, žrtve bi mogle biti pod takvom prisilom učinioca da se boje da se obrate nadležnim organima, čak i kada im je život u opasnosti. Stoga bi države članice morale da osiguraju da njihova pravila o poverljivosti ne predstavljaju prepreku tome da zdravstveni radnici prijave nadležnim organima ako imaju opravdane razloge da veruju da postoji neposredan rizik od teške telesne povrede. Takva prijava je opravdana jer takve radnje možda neće prijaviti osobe na čiju štetu su učinjene ili koje su im direktno svedočile. Slično tome, slučajeve nasilja u porodici ili nasilja nad ženama koje pogađa decu će često prekinuti tek treća strana koja primeti neuobičajeno ponašanje ili telesne povrede nanesene detetu. Decu je potrebno delotvorno zaštititi od takvih oblika nasilja i potrebno je da se odmah preduzmu odgovarajuće mere. Stoga stručno osoblje koje dolazi u kontakt sa decom žrtvama, uključujući zdravstvene radnike, radnike u okviru sistema socijalne zaštite ili zaposlene u obrazovnom sistemu, ne bi trebalo ograničiti pravilima poverljivosti kada postoje opravdani razlozi da se veruje da je detetu nanosena teška telesna povreda. Kada stručno osoblje prijavi takve slučajeve nasilja, države članice bi trebalo da osiguraju da ta osoba ne smatra odgovornim za povredu poverljivosti. Međutim, advokatska tajna trebalo bi da bude zaštićena u skladu sa članom 7 Povelje, što je opravdano osnovnom ulogom koju advokati imaju u demokratskom društvu. Ako je to predviđeno nacionalnim pravom, takođe bi trebalo da se zaštiti tajna pri ispovedanju ili ekvivalentna načela koja se primenjuju radi zaštite slobode veroispovesti. Osim toga, mogućnošću da stručno osoblje prijavi takve slučajeve nasilja ne dovode se u pitanje nacionalna pravila o poverljivosti izvora koja se primenjuju u kontekstu medija.

(34) Kako bi se rešio problem nedovoljnog prijavljivanja u slučajevima kada je žrtva dete, trebalo bi uspostaviti sigurne postupke prijave koji su prilagođeni deci. To može uključivati upotrebu jednostavnog i pristupačnog jezika u ispitivanjima koja sprovode nadležni organi. Države članice bi trebalo, u meri u kojoj je to moguće, da osiguraju dostupnost stručnog osoblja specijalizovanog za brigu i podršku deci koje pomaže u postupcima prijavljivanja. Mogu

postojati i okolnosti u kojima takva pomoć možda nije relevantna, na primer zbog zrelosti deteta ili u slučaju prijavljivanja putem interneta, ili u kojima bi se takva pomoć mogla pokazati teško izvodljivom, na primer u slabo naseljenim područjima.

(35) Važno je da države članice osiguraju da žrtve koje su državljani trećih zemalja, bez obzira na njihov boravišni status, ne budu obeshrabrene od prijavljivanja slučajeva nasilja nad ženama ili nasilja u porodici i da se prema njima postupa na nediskriminatoran način u pogledu njihovog boravišnog statusa, u skladu sa ciljevima Direktive 2012/29/EU. Kako bi se sve žrtve zaštitile od ponovljenog nasilja, važno je primeniti pristup koji je usmeren na žrtve. Posebno, trebalo bi osigurati da izvršenje postupka vraćanja na osnovu Direktive 2008/115/EZ Evropskog parlamenta i Saveta⁶ ne sprečava žrtve da ostvare svoje pravo na saslušanje u skladu sa Direktivom 2012/29/EU. Države članice mogu, u skladu sa Direktivom 2008/115/EZ, odlučiti da izdaju posebnu boravišnu dozvolu ili drugo odobrenje kojim se omogućava pravo na boravak zbog saosećanja, humanitarnih ili drugih razloga državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovoj teritoriji kao i da ispune obavezu iz te Direktive da u najvećoj mogućoj meri uzmu u obzir posebne potrebe ranjivih osoba tokom perioda određenog za dobrovoljni odlazak, ako je takav period odobren u skladu sa tom Direktivom.

(36) Odugovlačenje u obradi prijava nasilja nad ženama i nasilja u porodici može stvoriti poseban rizik za žrtve, imajući u vidu da one i dalje mogu biti u neposrednoj opasnosti i da učinioci često mogu biti članovi uže porodice ili bračni drugovi. Stoga bi nadležni organi trebalo da budu adekvatno osposobljeni i da poseduju odgovarajuće stručno znanje i delotvorne istražne alate za istragu i krivično gonjenje takvih dela, bez potrebe za osnivanjem specijalizovanih službi ili jedinica.

(37) Istrage ili krivično gonjenje dela silovanja ne bi trebalo da zavise od žrtve ili njenog zastupnika koji prijavljuje takva dela, niti od krivične prijave koju je podnela žrtva ili njen zastupnik. Isto tako, krivični postupak trebalo bi da se nastavi čak i ako žrtva povuče krivičnu prijavu. Time se ne dovodi u pitanje diskreciono pravo organa krivičnog gonjenja da obustave krivični postupak iz drugih razloga, na primer ako zaključe da nema dovoljno dokaza za nastavak postupka.

(38) Žrtvama nasilja u porodici i žrtvama seksualnog nasilja obično je potrebna tblagovremena zaštita kao i posebna podrška, na primer u slučajevima nasilja od strane intimnih partnera, gde je stopa recidivizma obično visoka. Stoga bi trebalo da se pokrene individualna procena potreba žrtve u najranijoj mogućoj fazi, na primer u trenutku kada žrtva prvi put stupi u kontakt sa nadležnim organima ili čim se pojavi sumnja da je osoba žrtva nasilja u porodici ili seksualnog nasilja. To može da se učini pre nego što žrtva zvanično prijavi krivično delo ili na inicijativu nadležnog organa ako treća strana prijavi krivično delo.

(39) Pri proceni potrebe za zaštitom i pružanjem podrške žrtvi, glavni cilj bi trebalo da bude obezbeđivanje sigurnosti žrtve i pružanje prilagođene podrške, uzimajući u obzir, između ostalog, individualne okolnosti žrtve. Okolnosti koje zahtevaju posebnu pažnju mogu uključivati, na primer, činjenicu da je žrtva trudna, zavisnost žrtve od učinioca ili osumnjičenog, njen odnos sa učiniocem ili osumnjičenim, rizik od povratka žrtve učiniocu ili

⁶ Direktiva 2008/115/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 16. decembra 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom (*SL L 348*, 24.12.2008., str. 98).

osumnjičenom, ukoliko je nedavno rastavljena od učinioca ili osumnjičenog, potencijalni rizik da se deca koriste za kontrolu nad žrtvom, rizike za žrtve sa invaliditetom, kao i upotrebu kućnih ljubimaca za vršenje pritiska na žrtvu. Takođe bi trebalo uzeti u obzir stepen kontrole, psihološke ili ekonomske, koju učinilac ili osumnjičeni ima nad žrtvom.

(40) Kako bi se žrtvama osigurala sveobuhvatna podrška i zaštita, sva nadležna i relevantna tela, ne ograničavajući se na organe krivičnog gonjenja i pravosudne organe, trebalo bi da budu uključena u procenu rizika za žrtve kao i odgovarajuće mere podrške na osnovu jasnih smernica koje izdaju države članice. Takve smernice bi trebalo da uključuju faktore koji se uzimaju u obzir pri proceni rizika koji dolazi od učinioca ili okrivljenog, uključujući činjenicu da okrivljeni optuženi za lakša krivična dela mogu biti jednako opasni kao oni optuženi za teža krivična dela, posebno u slučajevima nasilja u porodici i uhođenja. Kako bi se osiguralo da nijedna nova potreba žrtve u pogledu zaštite i podrške ne bude nezadovoljena, nadležni organi bi trebalo da, u redovnim vremenskim razmacima, preispitaju datu pojedinačnu procenu. Primera radi, takvo preispitivanje bi se moglo sprovesti u ključnim trenucima procesa, kao što su početak sudskog postupka, izricanje presude ili naloga, ili u kontekstu postupka za preispitivanje dogovora o starateljstvu ili pravu na viđanje.

(41) Kako bi se izbegla sekundarna i ponovljena viktimizacija, zastrašivanje i odmazda, izdržavana lica bi trebalo da uživaju iste zaštitne mere koje se pružaju žrtvi, osim ako postoje naznake da izdržavana lica nemaju posebne potrebe za zaštitom. Nadležni organi bi trebalo da procene da li postoje naznake da navedeno lice nema posebne potrebe za zaštitom, jer bi, ukoliko se to utvrdi, svaka mera zasnovana na pogrešnoj pretpostavci o postojanju posebnih potreba za zaštitom bila neproporcionalna. Izdržavana lica mlađa od 18 godina zbog svoje ranjivosti posebno su izložena riziku od trpljenja emocionalne štete koja može da ugrozi njihov razvoj. Ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, može se uzeti da su i druga izdržavana lica izložena sličnom riziku.

(42) Žrtvama je često potrebno pružiti posebnu podršku. Kako bi osigurali da žrtve na efikasan način dobijaju podršku, nadležni organi bi trebalo da ih upute posebnim službama za podršku. Ovo bi posebno trebalo učiniti kada se individualnom procenom utvrdi da žrtva ima određene potrebe za podrškom. Pri odlučivanju da li decu žrtve treba uputiti u službe za podršku, prvenstveno se uzima u obzir najbolji interes te dece, kako je utvrđeno članom 24 Povelje. Države članice bi trebalo da osiguraju da nadležni organi obrađuju lične podatke u skladu sa zakonom, uz poštovanje odredaba o zakonitosti obrade podataka sadržanih u Uredbi (EU) 2016/679 Evropskog parlamenta i Saveta⁷ i Direktivi (EU) 2016/680 Evropskog parlamenta i Saveta⁸. Takva pravila trebalo bi da uključuju odgovarajuće zaštitne mere za lične podatke i obezbeđivanje poštovanja prava na zaštitu podataka. Pri prenošenju podataka službama za podršku, nadležni organi bi trebalo da osiguraju da prosleđeni podaci budu ograničeni na ono što je neophodno radi obaveštavanja službi o okolnostima slučaja i pružanja odgovarajuće podrške i zaštite žrtvama. Službe za podršku bi trebalo da čuvaju lične podatke samo onoliko

⁷ Uredba (EU) 2016/679 Evropskog parlamenta i Saveta od 27. aprila 2016. godine o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom ličnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, kao i o stavljanju van snage Direktive 95/46/EZ (Opšta uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1).

⁸ Direktiva (EU) 2016/680 Evropskog parlamenta i Saveta od 27. aprila 2016. godine o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom ličnih podataka od strane nadležnih organa u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili gonjenja krivičnih dela ili izvršenja krivičnih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka, kao i o stavljanju van snage Okvirne odluke Saveta 2008/977/PUP (SL L 119, 4.5.2016., str. 89).

koliko je neophodno, a u svakom slučaju ne duže od pet godina nakon poslednjeg kontakta službe za podršku sa žrtvom, osim ukoliko nacionalnim pravom nije predviđen kraći rok.

(43) Države članice bi trebalo da preduzmu neophodne mere kako bi se omogućilo određivanje hitne mere za udaljavanje, zabrane približavanja i mera zaštite, a kako bi se obezbedila delotvorna zaštita žrtava i izdržavanih lica.

(44) Bez da ovo predstavlja zamenu za hapšenje i zadržavanje osumnjičenih i učinilaca krivičnih dela, koji su i dalje propisani nacionalnim pravom, države članice bi trebalo da osiguraju da hitne mere za udaljavanje, zabrane približavanja i mere zaštite mogu biti određeni u situacijama neposredne opasnosti, na primer kada je izvesno da će šteta ubrzo nastati ili je već nastala i kada je verovatno da će biti ponovo naneta. U takvim situacijama, u skladu sa nacionalnim pravom, žrtve bi trebalo da budu obavestene o mogućnosti podnošenja zahteva za određivanje ovih mera zaštite.

(45) Mere o zaštiti mogu uključivati zabranu učiniocu ili osumnjičenom da pristupi određenim mestima, da se približi žrtvi ili izdržavanim licima na udaljenost manju od propisane ili da ih kontaktira, uključujući putem interneta. Ako je potrebno, zaštitni nalozi takođe mogu uključivati zabranu posedovanja vatrenog ili drugog smrtonosnog oružja. Hitni nalozi za udaljavanje, nalozi o zabrani približavanja ili nalozi o zaštiti bi trebalo se izdaju na određeni period ili dok do njihove izmene ili obustave.

(46) Elektronskim praćenjem omogućava se, tamo gde je neophodno, poštovanje hitne mere za udaljavanje, mera zabrane približavanja i drugih mera zaštite, beleženje dokaza o njihovom kršenju i unapređenje nadzora nad učiniocima. Elektronsko praćenje radi osiguranja sprovođenja navedenih mera, bi trebalo razmotriti, ako ne dostupno, primereno u datom slučaju i od značaja, a uzimajući u obzir okolnosti slučaja i pravnu prirodu postupka, trebalo bi razmotriti elektronsko praćenje radi osiguranja sprovođenja ovih mera. Pri upotrebi elektronskog praćenja, žrtve bi uvek trebalo informisati o njegovim mogućnostima i ograničenjima.

(47) Kako bi se omogućila delotvornost hitnih mera za udaljavanje, mera zabrane približavanja i mera zaštite, njihovo kršenje bi trebalo da bude podložno kažnjavanju. Te kazne mogu biti krivične ili nekrivične prirode i mogu uključivati kazne zatvora, novčane kazne ili bilo koju kaznu koja je efikasna, proporcionalna i odvraćajuća. Ključno je da žrtve imaju mogućnost da budu obavestene o kršenju hitnih mera za udaljavanje, mera zabrane približavanja i mera zaštite ukoliko bi takvo kršenje moglo uticati na njihovu sigurnost. Imajući u vidu da kršenje ovih mera može povećati rizike kao i zahtevati dodatnu zaštitu, trebalo bi, kada je to neophodno, sprovesti reviziju individualne procene, nakon prijavljenog kršenja.

(48) Iznošenje dokaza o prethodnom seksualnom ponašanju, seksualnim sklonostima žrtve i odevanju žrtve kako bi se dovela u pitanje verodostojnost i odsustvo pristanka žrtava u slučajevima seksualnog nasilja, posebno u slučajevima silovanja, može održavati štetne stereotipe o žrtvama i dovesti do ponovne ili sekundarne viktimizacije. Stoga bi države članice trebalo da osiguraju da dokazi o prošlom seksualnom ponašanju žrtve ili drugim aspektima njenog privatnog života budu dozvoljeni samo ako su neophodni za procenu određenog pitanja u predmetnom slučaju ili za ostvarivanje prava na odbranu.

(49) S obzirom na specifičnosti i okolnosti povezane sa krivičnim delima nasilja nad ženama i nasilja u porodici, neophodne su smernice za organe za sprovođenje zakona i tužilaštvo.

Imajući u vidu ranjivost žrtava, smernice o tome kako se prema njima treba postupati u svakoj fazi postupka ključne su za podizanje svesti i izbegavanje ponovne viktimizacije prilikom obrade ovih krivičnih dela. Smernice za tužilaštvo mogu se tumačiti i kao priručnici za postupanje i kao vodiči dobre prakse. Službe specijalizovane za žene mogu ponuditi stručne savete i smernice zasnovane na svakodnevnoj interakciji sa žrtvama, posebno u vezi sa pristupom žrtvama i postupanjem prema njima u skladu sa njihovim jedinstvenim okolnostima i iskustvima. Podstiču se države članice da se konsultuju i sarađuju sa specijalizovanim službama za žene prilikom izrade i revizije takvih smernica. U slučaju značajnih promena u pravnom ili društvenom okviru, države članice bi trebalo da preispitaju svoje smernice za organe za sprovođenje zakona i tužilaštva. To može uključiti i promenu postojećih zakona, ustaljene sudske prakse ili pojavu novih trendova ili oblika nasilja, posebno novih oblika nasilja na internetu do kojih je doveo tehnološki razvoj.

(50) S obzirom na složenost i težinu krivičnih dela nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i posebne potrebe žrtava za podrškom, države članice bi trebalo da osiguraju da relevantni organi pružaju dodatnu podršku i sprečavaju takva krivična dela. Nacionalna tela za zaštitu ravnopravnosti, osnovana u skladu sa Direktivom Saveta 2004/113/EZ⁹ i direktivama 2006/54/EZ¹⁰ i 2010/41/EU¹¹ Evropskog parlamenta i Saveta, zahvaljujući svojoj stručnosti po pitanjima diskriminacije na osnovu pola, dobro su pozicionirane za obavljanje ovih zadataka. Države članice bi trebalo da obezbede adekvatne ljudske i finansijske resurse, kako bi ta tela efikasno obavljala svoje zadatke.

(51) Pojedina krivična dela pokrivena ovom Direktivom uključuju povećani rizik od ponovljene, produžene ili čak kontinuirane viktimizacije. Ovaj rizik je naročito prisutan kod krivičnih dela koja uključuju stavljanje materijala koji proizilazi iz određenih oblika nasilja na internetu putem informacionih i komunikacionih tehnologija, imajući u vidu lakoću i brzinu kojom se takav materijal može distribuirati u velikim razmerama, kao i poteškoće pri uklanjanju takvog materijala. Ova opasnost može postojati čak i nakon donošenja presude. Stoga, kako bi se efikasno zaštitila prava žrtava ovih krivičnih dela, države članice bi trebalo da preduzmu odgovarajuće mere za brzo uklanjanje ovakvog materijala. S obzirom na to da izvorno uklanjanje nije uvek izvodljivo, primera radi, zbog pravnih ili praktičnih poteškoća, državama članicama bi trebalo dozvoliti da predvide mere za brzo onemogućavanje pristupa takvom materijalu.

(52) Odredbe ove Direktive o nalogima i drugim merama za uklanjanje relevantnih materijala i onemogućavanje pristupa relevantnim materijalima ne bi smele da utiču na relevantna pravila utvrđena u Uredbi (EU) 2022/2065 Evropskog parlamenta i Saveta¹². Takve mere bi trebalo uskladiti sa zabranom nametanja opštih obaveza praćenja ili aktivnog utvrđivanja činjenica kao

⁹ Direktiva Saveta 2004/113/EZ od 13. decembra 2004. godine o sprovođenju načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavci robe, odnosno pružanju usluga (SL L 373, 21.12.2004, str. 37).

¹⁰ Direktiva 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 5. jula 2006. godine o sprovođenju načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (SL L 204, 26.7.2006, str. 23).

¹¹ Direktiva 2010/41/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 7. jula 2010. godine o primeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni i stavljanju van snage Direktive Saveta 86/613/EEZ (SL L 180, 15.7.2010., str. 1).

¹² Uredba (EU) 2022/2065 Evropskog parlamenta i Saveta od 19. oktobra 2022. godine o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (SL L 277, 27.10.2022, str. 1).

i sa posebnim zahtevima iz navedene Uredbe koji se odnose na mere za uklanjanje nezakonitog sadržaja na internetu.

(53) Mere usmerene na brzo uklanjanje materijala ili onemogućavanje pristupa materijalu trebalo bi da uključe i davanje ovlašćenja državnim organima za izdavanje mera pružaocima usluga *hosting*-a informacija na serveru za uklanjanje ili onemogućavanje pristupa jednoj ili više određenih stavki predmetnog materijala. Državni organi bi takođe trebalo da su u mogućnosti da izdaju mere kako bi se onemogućio pristup drugim relevantnim pružaocima usluga posredovanja.

(54) Sve mere uklanjanja ili onemogućavanja pristupa, uključujući posebno mere za uklanjanje ili onemogućavanje pristupa, mogu imati uticaj na prava i interese drugih strana pored žrtava, kao što su pružaoci sadržaja, pružaoci usluga *hosting*-a informacija na serveru čije bi se usluge mogle koristiti, zatim krajnji korisnici tih usluga, ali bi mogle imati uticaja i na opšti interes. Stoga bi trebalo osigurati da se takvi nalozi i druge mere donose na isključivo transparentan način i da budu predviđene odgovarajuće zaštitne mere kako bi se osiguralo da se ograniče na ono što je nužno i proporcionalno, da se osigura pravna sigurnost, da pružaoci usluga *hosting*a informacija na serveru, drugi relevantni pružaoci usluga posredovanja i pružaoci sadržaja mogu ostvariti svoje pravo na delotvoran pravni lek u skladu sa nacionalnim pravom, te da se uspostavi pravedna ravnoteža između svih uključenih prava i interesa, uključujući osnovna prava svih uključenih strana u skladu sa Poveljom. Važno je pažljivo odmeriti sva predmetna prava kao i interese u svakom pojedinačnom slučaju.

(55) S obzirom na potencijalnu važnost materijala koji bi mogao biti predmet mera ili drugih mera preduzetih na osnovu ove Direktive radi uklanjanja tog materijala ili onemogućavanja pristupa tom materijalu radi istrage ili krivičnog gonjenja relevantnih krivičnih dela u skladu sa krivičnim pravom, trebalo bi preduzeti, kada je to potrebno, sve potrebne mere kako bi se nadležnim organima omogućilo pribavljanje ili osiguravanje takvog materijala. Te mere, na primer, mogle bi da se sastoje u tome da se od relevantnih pružaoca usluga *hosting*-a informacija na serveru ili drugih relevantnih pružaoca usluga posredovanja zatraži da taj materijal pošalju nadležnim organima ili da ga čuvaju tokom ograničenog perioda koji nije duži od onoga što je potrebno. Sve navedene mere bi trebalo da obezbede sigurnost materijala, ostanu ograničene na ono što je razumno i proporcionalno kao i budu u skladu sa primenjivim pravilima o zaštiti ličnih podataka.

(56) Kako bi se izbegla sekundarna viktimizacija, žrtvama bi trebalo omogućiti dobijanje naknade tokom krivičnog postupka.

(57) Specijalizovane službe za podršku bi trebalo da pružaju podršku žrtvama svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući seksualno nasilje, sakaćenje ženskih polnih organa, prisilu na sklapanje braka, prisilu na prekid trudnoće i sterilizaciju, seksualno uznemiravanje i različite oblike nasilja na internetu. Žrtvama bi trebalo ponuditi usluge specijalizovane podrške nezavisno od toga da li su podnele zvaničnu prijavu.

(58) Specijalizovane službe za podršku žrtvama trebalo bi da pružaju podršku prilagođenu njihovim posebnim potrebama. Takvu podršku trebalo bi da pruža osoba istog pola, ako je to zatraženo ili prikladno, i ako je takva osoba dostupna. Na osnovu zahteva utvrđenih u Direktivi 2012/29/EU, potrebno je dopuniti pravni okvir kako bi se specijalizovanim službama za podršku osigurali svi potrebni alati za pružanje ciljane i integrisane podrške žrtvama s obzirom

na njihove posebne potrebe. Takve usluge mogu se pružati uz opšte usluge za podršku žrtvama ili kao njihov sastavni deo, to mogu pružiti postojeća telima koja pružaju specijalizovanu podršku, na primer specijalizovane službe za podršku ženama. Specijalizovanu podršku mogu pružati organi javne vlasti, organizacije za podršku žrtvama ili druge nevladine organizacije, uzimajući u obzir geografski položaj i demografski sastav država članica. Navedenim telima i organizacijama bi u tom slučaju trebalo da budu dodeljeni dodatni ljudski i finansijski resursi. Države članice bi trebalo da se postaraju da i nevladine organizacije koje pružaju podršku I pomoć prime odgovarajuća sredstva.

(59) Specijalizovane službe za žene mogu imati ključnu ulogu u pružanju saveta i podrške žrtvama, uključujući centre za podršku ženama, skloništa za žene, telefonske linije za pomoć, krizne centre za žrtve silovanja, referentne centre za žrtve seksualnog nasilja i službe za primarnu prevenciju. Te usluge mogu pružati i nevladine organizacije koje vode žene.

(60) Žrtve obično imaju višestruke potrebe za zaštitom i podrškom. Kako bi se delotvorno odgovorilo na te potrebe, države članice trebalo bi da usluge specijalizovane podrške pružaju na istom mestu na način da se usluge koordiniraju pomoću kontaktne tačke ili olakšavanjem pristupa takvim uslugama pomoću jedinstvenog internet pristupa. Jedinstvenim internet pristupom obezbedilo bi se da i žrtve u udaljenim područjima ili žrtve koje ne mogu fizički da dođu do usluga specijalizovane podrške mogu pristupiti takvim uslugama. Jedinstveni internet pristup trebalo bi da podrazumeva barem uspostavljanje jedinstvene i ažurirane internet stranice na kojoj se nalaze sve relevantne informacije i uputstva o pristupanju dostupnim uslugama podrške i zaštite. Ta internet stranica trebalo bi da bude usklađena sa zahtevima za pristupačnost za osobe sa invaliditetom.

(61) Žrtve imaju posebnu potrebu za podrškom s obzirom na traumu koju su doživele. Specijalizovane službe za podršku bi trebalo da pruže pomoć žrtvama na način koji ih osnažuje i pomaže im u procesu njihovog oporavka. Specijalizovane službe za podršku bi trebalo da budu dostupne u dovoljnom broju i odgovarajuće raspoređene na teritoriji svake države članice, uzimajući u obzir geografske karakteristike i demografski sastav dotične države članice, kao i mogućnosti pružanja podrške putem interneta. U tom cilju, specijalizovanu podršku, kad god je to moguće, trebalo bi pružati na jeziku koji žrtva može da razume i na način prilagođen uzrastu žrtve.

(62) Specijalizovane službe za podršku, uključujući skloništa (sigurne kuće) i krizne centre za žrtve silovanja, trebalo bi da se smatraju ključnim tokom kriza i vanrednih stanja, uključujući i zdravstvene krize, sa ciljem da se navedene usluge nastave pružati u situacijama kada broj slučajeva nasilja u porodici i nasilja nad ženama često raste.

(63) Žrtvama treba pružiti pomoć i podršku pre, tokom i odgovarajuće vreme nakon krivičnog postupka, na primer ukoliko još uvek neophodno nastaviti sa lečenjem kako bi se otklonile teške telesne ili psihološke posledice nasilja ili ako je bezbednost žrtve ugrožena zbog izjava koje je dala tokom tog postupka.

(64) Traumatična priroda seksualnog nasilja, uključujući silovanje, zahteva posebno osetljiv odgovor obučenog i specijalizovanog osoblja. Žrtvama seksualnog nasilja neophodno je pružiti hitnu podršku u vezi sa traumom, u kombinaciji sa hitnim forenzičkim pregledima radi očuvanja dokaza potrebnih za buduće gonjenje u krivičnom postupku. Krizni centri za žrtve silovanja ili referentni centri za žrtve seksualnog nasilja trebalo bi da budu dostupni u

dovoljnom broju i odgovarajuće raspoređeni na teritoriji svake države članice, uzimajući u obzir geografske karakteristike i demografski sastav države članice u pitanju. Takvi centri mogu biti deo postojećeg zdravstvenog sistema u državi članici. Slično tome, žrtvama sakaćenja ženskih polnih organa, koje su često devojčice, obično je potrebno obezbediti ciljanu podršku. Stoga bi države članice trebalo da osiguraju pružanje namenski prilagođene podrške ovim žrtvama. S obzirom na posebne okolnosti žrtava takvih krivičnih dela i ranjivost, potrebno je da se specijalizovana podrška pruža uz poštovanje najviših standarda u pogledu privatnosti i poverljivosti.

(65) Seksualno uznemiravanje na radnom mestu smatra se oblikom diskriminacije na osnovu pola prema direktivama 2004/113/EZ, 2006/54/EZ i 2010/41/EU. Seksualno uznemiravanje na radnom mestu ima značajne negativne posledice po žrtve ali i poslodavce. Ukoliko je seksualno uznemiravanje posebno kriminalizovano u nacionalnom pravu, potrebno je obezbediti interne ili spoljašnje usluge savetovanja žrtvama i poslodavcima. Navedene usluge trebalo bi da sadrže informacije na koji način se može primereno odgovoriti na slučajeve seksualnog uznemiravanja na radnom mestu, kao i o dostupnim pravnim lekovima kako bi se učinilac udaljio sa radnog mesta.

(66) Države članice podstiču se da osiguraju da nacionalne telefonske linije za pomoć budu besplatno dostupne putem jedinstvenog broja na nivou Unije, odnosno 116 016, pored postojanja nacionalnih brojeva, kao i da budu dostupne 24 časa dnevno. Trebalo bi adekvatno informisati javnost o postojanju i upotrebi tog jedinstvenog broja. Trebalo bi omogućiti da takvim telefonskim linijama upravljaju specijalizovane službe za podršku, uključujući specijalizovane službe za podršku ženama, u skladu sa nacionalnom praksom. Postojeći pružaoci telefonskih linija za pomoć, uključujući nevladine organizacije, imaju značajno iskustvo u pružanju takvih usluga. Podrška koja se pruža putem takvih telefonskih linija za pomoć trebalo bi da uključuje savetovanje u kriznim situacijama i pružanje informacija žrtvama o uslugama koje se neposredno pružaju od strane skloništa, specijalizovanih službi za podršku, drugih odgovarajućih socijalnih i zdravstvenih službi ili policije. Telefonske linije za pomoć i podršku žrtvama krivičnih dela trebalo bi da omogućе da se žrtve upute specijalizovanim službama za podršku, specijalizovanim telefonskim linijama za pomoć ili I jednom i drugom, prema potrebi i ukoliko je zatraženo.

(67) Skloništa i drugi odgovarajući privremeni smeštaji za žrtve krivičnih dela imaju ključnu ulogu u zaštiti žrtava od nasilnih radnji. Pored obezbeđenja sigurnog mesta za boravak, skloništa bi trebalo da pruže potrebnu podršku žrtvama povodom prouzrokovanih problema koji su povezani, uključujući zdravlje, mentalno zdravlje, finansijsku situaciju i dobrobit njihove dece, čime bi se žrtve na kraju pripremile za samostalan život. Države članice trebalo bi da obezbede dovoljan broj skloništa i drugih odgovarajućih privremenih smeštaja. Pojam "dovoljan broj" odnosi se na broj koji je potreban da se osigura zadovoljenje potreba svih žrtava, kako u pogledu skloništa tako i specijalizovane podrške. U Završnom izveštaju Radne grupe Saveta Evrope za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, iz septembra 2008. godine, preporučuje se da se sigurni smeštaj obezbedi u specijalizovanim skloništimama za žene koji bi bio dostupan u svakom regionu, kako bi se na svakih 10. 000 stanovnika obezbedilo mesto za prihvatanje jedne porodice. Međutim, broj mesta u skloništimama treba proceniti u odnosu na stvarne potrebe. Kako bi se obezbedila sigurnost, identitet žrtava koje borave u takvim skloništimama trebalo bi da bude poverljiv. Skloništa bi trebalo opremiti

kako bi odgovarala posebnim potrebama žena, uključujući obezbeđivanje skloništa samo za žene. Smeštaj u skloništima i drugim odgovarajućim privremenim smeštajima trebalo bi da bude dostupan izdržavanim licima mlađim od 18 godina. Međutim, sigurnost i dobrobit žrtava koje borave u takvim skloništima i smeštajima trebalo bi da bude glavni prioritet, posebno ako žrtve i izdržavana lica gotovo odrasle dobi dele smeštaj. U državi članici gde skloništa nisu besplatna i gde je predviđen finansijski doprinos žrtve za smeštaj u skloništima ili privremenom smeštaju, taj doprinos bi trebalo da bude cenovno pristupačan i ne bi trebalo da predstavlja prepreku za pristup i boravak žrtava skloništima ili privremenom smeštaju. Skloništa bi trebalo da obezbede prisustvo obučenog i specijalizovanog osoblja za rad sa žrtvama i pružanje podrške.

(68) Kako bi se što efikasnije uklonile negativne posledice po decu, mere podrške deci trebalo bi da uključuju specijalizovano psihološko savetovanje prilagođeno uzrastu, razvojnim potrebama i individualnoj situaciji deteta, uz pedijatrijsku negu prema potrebi, koja bi se pružala čim nadležni organi imaju opravdane razloge da veruju da su deca bila žrtve, uključujući i decu svedoke. Pri pružanju podrške deci, primarni cilj bi trebalo biti poštovanje prava deteta kako su utvrđena u članu 24 Povelje.

(69) S obzirom na doživotne posledice koje nasilje nad ženama ili nasilja u porodici ostavlja na decu čiji je roditelj ubijen kao posledica tih krivičnih dela, države članice bi trebalo da obezbede da ta deca mogu u potpunosti ostvariti prava predviđena ovom Direktivom, posebno kada je reč o ciljanim merama zaštite i podrške, kao i tokom svih sudskih postupaka od značaja.

(70) Kako bi se obezbedila sigurnost dece tokom mogućih poseta učiniocu ili osumnjičenom koji vrši roditeljsko pravo i ostvaruje lične odnose sa detetom, u skladu sa odredba nacionalnog građanskog prava koje se primenjuju, države članice bi trebalo da obezbede dostupnost neutralnih mesta pod nadzorom, uključujući službe za zaštitu dece ili socijalne službe, kako bi se takve posete mogle odvijati u najboljem interesu deteta. Ako je potrebno, posete bi trebalo da se odvijaju u prisustvu radnika službi za zaštitu dece ili socijalnih službi. Ukoliko je neophodno obezbediti privremeni smeštaj, deca bi prvenstveno trebalo biti smeštena sa vršiocem roditeljskog prava koji nije učinilac ili osumnjičeni. Uvek treba uzeti u obzir najbolji interes deteta.

(71) Žrtve koje se suočavaju sa intersekcijom diskriminacijom izložene su povećanom riziku od nasilja. To uključuje žene sa invaliditetom, žene sa boravišnim statusom ili dozvolom izdržavanog lica, migrantkinje bez ličnih dokumenata, tražiteljke međunarodne zaštite, žene koje beže od ratnih sukoba, beskućnice, žene manjinskog rasnog ili etničkog porekla, žene koje žive u ruralnim područjima, žene u prostituciji, žene sa niskim prihodima, pritvorenice, lezbijke, homoseksualne, biseksualne, transseksualne ili interseksualne osobe, starije žene ili žene sa poremećajima povezanim sa konzumacijom alkohola i droga. Žrtve koje se suočavaju sa intersekcijom diskriminacijom trebalo bi stoga da dobiju posebnu zaštitu i podršku.

(72) Žene sa invaliditetom nesrazmerno su izložene nasilju nad ženama i nasilju u porodici te zbog svog invaliditeta često imaju poteškoće u pristupu merama zaštite i podrške. Stoga bi države članice trebalo da obezbede da mogu u potpunosti ostvariti prava utvrđena ovom Direktivom, ravnopravno sa drugim osobama, uz posvećivanje posebne pažnje ranjivosti takvih žrtava i poteškoćama koje verovatno imaju pri traženju pomoći.

(73) Aktivnosti radi sprečavanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici trebalo bi da se zasnivaju na sveobuhvatnom pristupu koji se sastoji od primarnih, sekundarnih i tercijarnih preventivnih mera. Primarne preventivne mere trebalo bi da budu usmerene na sprečavanje nasilja i mogu uključivati aktivnosti kao što su kampanje za podizanje svesti i ciljani edukativni programi kako bi se u široj javnosti povećalo razumevanje različitih oblika nasilja i njihovih posledica, kao i kako bi se u ranoj dobi poboljšalo znanje o pristanku u međuljudskim odnosima. Sekundarne preventivne mere trebalo bi da budu usmerene na rano otkrivanje nasilja i sprečavanje njegovog napredovanja ili eskalacije u ranoj fazi. Tercijarna prevencija trebalo bi da bude usmerena na sprečavanje ponovnog izvršenja krivičnog dela i ponovne viktimizacije, kao i na pravilan odnos prema posledicama nasilja, i mogu uključivati i podsticanje angažovanosti posmatrača, centara za ranu intervenciju i programa intervencije.

(74) Države članice bi trebalo da preduzmu odgovarajuće preventivne mere. Te mere mogle bi da uključuju kampanje informisanja u cilju suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Prevencija se može sprovoditi i u formalnom obrazovanju, posebno promocijom seksualnog obrazovanja i društveno-emocionalnih kompetencija i empatije, kao i učenjem o razvoju zdravih odnosa zasnovanih na međusobnom poštovanju. Uzimajući u obzir jezičke barijere i različite nivoe pismenosti i sposobnosti, države članice trebalo bi da usmere ciljne mere na grupe izložene povećanom riziku, uključujući decu, vodeći računa o njihovom uzrastu i zrelosti, osobe sa invaliditetom, osobe sa poremećajima povezanim sa konzumacijom alkohola i droga, kao i lezbijke, homoseksualce, biseksualne, transrodne i interseksualne osobe.

(75) Države članice bi trebalo da preduzmu mere kako bi sprečile razvoja štetnih rodnih stereotipa, a kako bi se iskorenila ideja o inferiornosti žena ili stereotipnih uloga žena i muškaraca. To bi moglo uključivati i mere kojima je cilj da se kultura, običaji, religija, tradicija ili čast ne smatraju opravdanjem za činjenje krivičnih dela nasilja nad ženama ili nasilja u porodici, niti razlogom za blaže postupanje u slučaju takvih dela. Preventivne mere trebalo bi da podstiču muškarce i dečake da deluju kao pozitivni uzori u podršci ravnopravnosti između muškaraca i žena, ali bi istovremeno trebalo da imaju za cilj prevazilaženje stereotipa koji muškarce sprečavaju da potraže pomoć u situacijama kada su oni žrtve nasilja. S obzirom na to da su deca od najranijeg uzrasta izložena rodnim ulogama koje oblikuju njihovu percepciju sebe i utiču na njihove akademske i profesionalne odluke, kao i na očekivanja povezana sa rodnim ulogama tokom celog života, ključno je posvetiti se problemu rodnih stereotipa u ranom i predškolskom obrazovanju.

(76) Kako bi se sredstva usmerila tamo gde su najpotrebnija, zahtev za preduzimanje preventivnih mera za podizanje svesti o sakaćenju ženskih polnih organa i prisili na sklapanje braka, kao i domet tih mera, trebalo bi da odgovaraju broju osoba koje su izložene riziku od ovih praksi ili na koje ove prakse utiču u dotičnoj državi članici.

(77) Kako bi se osigurala identifikacija žrtava i kako bi one dobile odgovarajuću podršku i zaštitu, države članice bi trebalo da osiguraju da službenici za koje je verovatno da će doći u kontakt sa žrtvama budu obučeni i da dobiju namenske informacije. Od sudskog osoblja trebalo bi da se zahteva da prođe takvu obuku samo ako je verovatno da će doći u kontakt sa žrtvama i do nivoa koji odgovara obimu njihovog kontakta sa žrtvama. Trebalo bi promovisati obuke za advokate, tužioce i sudije, kao i za radnike koji pružaju podršku žrtvama ili usluge restorativne pravde. Navedene obuke bi trebalo da uključuju, prema potrebi, specijalizovanu obuku o specijalnim službama za podršku na koje bi trebalo uputiti žrtve ili specijalizovanu

obuku u slučaju rada sa žrtvama sa posebnim potrebama, kao i specijalizovanu psihološku obuku. Obuka bi trebalo da obuhvati rizik od zastrašivanja, ponovljene i sekundarne viktimizacije, njihovo sprečavanje, kao i dostupnost mera zaštite i podrške za žrtve. Kako bi se sprečili i na odgovarajući način rešili slučajevi seksualnog uznemiravanja na radnom mestu, obuku bi trebalo da prođu i osobe na nadzornim funkcijama, ukoliko je seksualno uznemiravanje na radnom mestu posebno kriminalizovano u nacionalnom pravu. Tim osobama treba predstaviti rizike od nasilja trećih lica. "Nasilje trećih lica" odnosi se na nasilje koje bi osoblje moglo pretrpeti na radnom mestu od osoba koje nisu saradnici, uključujući, na primer, slučajeve medicinskih sestara koje seksualno uznemiravaju pacijenti.

(78) Kako bi se uspostavio sveobuhvatan pristup za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, države članice trebalo bi da osiguraju da odgovarajući službenici i stručnjaci prođu obuku o koordiniranoj multidisciplinarnoj saradnji kako bi se osiguralo brzo rešavanje predmeta od strane relevantnih vladinih i drugih tela. Ova obuka trebalo bi da uključi i relevantne stručnjake iz oblasti medicinskih, pravnih, obrazovnih i socijalnih službi. Na državama članicama je da odluče kako će organizovati takve obuke. Obaveze iz ove Direktive ne bi trebalo tumačiti kao mešanje u autonomiju visokoškolskih ustanova.

(79) Kako bi se smanjio problem prijavljivanja u nedovoljnoj meri, države članice bi trebalo, u saradnji sa organima za sprovođenje zakona, da osmisle obuke, posebno u vezi sa štetnim rodnim stereotipima i prevencijom krivičnih dela, imajući u vidu čest kontakt sa grupama izloženim riziku od nasilja i sa žrtvama.

(80) Trebalo bi uspostaviti programe intervencije kako bi se sprečio i smanjio rizik od izvršenja krivičnih dela nasilja nad ženama ili nasilja u porodici, kao i ponovnog izvršenja. Programi intervencije bi trebalo da sprovode obučeni i kvalifikovani stručnjaci. Ovi programi bi posebno trebalo da budu usmereni na obezbeđenje sigurnih odnosa i poučavanje učinilaca ili onih za koje postoji rizik od izvršenja krivičnih dela kako da prihvate nenasilno ponašanje u međuljudskim odnosima i kako da se suprotstave nasilnim obrascima ponašanja. Države članice mogle bi da koriste zajedničke standarde i smernice za programe intervencije pripremljene od strane Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost.

(81) Informacije o dostupnim programi intervencije bi trebalo da se pruže učiniocu ili osumnjičenom za nasilje obuhvaćeno ovom Direktivom koji podleže hitnim merama za udaljenje, merama zabrane približavanja ili zaštitnim merama.

(82) Kada je reč o krivičnom delu silovanja, učinioce bi trebalo podsticati na učešće u programima intervencije kako bi se smanjio rizik od ponavljanja krivičnog dela.

(83) Države članice bi trebalo da donesu i sprovedu efikasne, sveobuhvatne i koordinisane politike koje obuhvataju sve relevantne mere za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Te politike bi trebalo da stave prava žrtava u središte svih mera. Države članice bi trebalo da imaju diskreciono pravo da odluče koja su tela određena ili uspostavljena kao zvanična i odgovorna za koordinaciju, sprovođenje, praćenje i ocenu politika i mera za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Direktivom, u skladu s načelom nezavisnosti postupanja država članica, pod uslovom da ta tela imaju potrebne nadležnosti za obavljanje zadataka predviđenih ovom Direktivom. Države članice bi trebalo da osiguraju koordinaciju politika najmanje na centralnom nivou, te, prema potrebi, na

regionalnom ili lokalnom nivou, u skladu s nacionalnim pravom i ne dovodeći u pitanje raspodelu nadležnosti u dotičnoj državi članici. Ta koordinacija može biti deo nacionalnih akcionih planova.

(84) Organizacije civilnog društva, uključujući nevladine organizacije koje rade sa žrtvama, obuhvataju širok spektar aktera s različitim ulogama i mandatima. Takve organizacije pružaju dragoceno stručno znanje te bi njihovo učešće i doprinosi mogli biti korisni tokom osmišljavanja, sprovođenja i povezanih postupaka praćenja vladinih politika.

(85) U okviru napora za suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici, države članice bi trebalo da donesu nacionalne akcione planove.

(86) Kako bi se osiguralo da žrtve krivičnih dela nasilja na internetu definisanih ovom Direktivom mogu delotvorno ostvariti svoja prava na uklanjanje nezakonitih materijala povezanih s takvim krivičnim delima, države članice bi trebalo da podstiču samoregulatornu saradnju među relevantnim pružaocima usluga posredovanja. Kako bi se osiguralo rano otkrivanje takvih materijala i delotvorno rešavanje problema kao i odgovarajuća pomoć i podrška žrtvama tih krivičnih dela, države članice bi isto tako trebalo da olakšaju uspostavljanje samoregulatornih mera na dobrovoljnoj bazi ili povećaju nivo svesti o takvim merama koje već postoje, kao što su kodeksi ponašanja. Ovim bi trebalo da budu obuhvaćene i samoregulatorne mere za otkrivanje sistemskih rizika, posebno kako bi se ojačali mehanizmi osmišljeni za rešavanje problema nasilja na internetu i poboljšalo osposobljavanje zaposlenih kod pružaoca usluga posredovanja koji učestvuju u sprečavanju nasilja i pružaju pomoć i podršku žrtvama. Takvim samoregulatornim merama moglo bi se dopuniti delovanje na nivou Unije, posebno u okviru Uredbe (EU) 2022/2065.

(87) Razmena najboljih praksi i savetovanje u konkretnim slučajevima, u okviru mandata Eurojust-a, Evropske pravosudne mreže u krivičnim stvarima i drugih relevantnih agencija Unije, mogu biti od velike koristi za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

(88) Politike za odgovarajuću borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici mogu se oblikovati samo na osnovu sveobuhvatnih i uporedivih razvrstanih podataka. Kako bi se delotvorno pratila kretanja u državama članicama, države članice se pozivaju da redovno sprovode ispitivanja. Pri tome bi se mogla primeniti usklađena metodologija Komisije (Eurostata).

(89) Države članice bi trebalo da osiguraju da su podaci koji se prikupljaju za potrebe ove Direktive ograničeni na ono što je nužno radi podrške praćenja rasprostranjenosti i trendova nasilja nad ženama i nasilja u porodici te za osmišljavanje novih strategija politike u tom području. Države članice bi trebalo da dostavljaju zatražene podatke Evropskom institutu za ravnopravnost polova kako bi se omogućila uporedivost, procena i analiza tih podataka na nivou Unije.

(90) Svaka obrada ličnih podataka koja se sprovodi na osnovu ove Direktive, uključujući razmenu ili prenos ličnih podataka od strane nadležnih organa, mora se sprovoditi u skladu sa Uredbom (EU) 2016/679 i direktivama (EU) 2002/58/EZ¹³ i (EU) 2016/680 Evropskog

¹³ Direktiva 2002/58/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 12. jula 2002. godine o obradi ličnih podataka i zaštiti privatnosti u oblasti elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama) (SL L 201, 31.7.2002, str. 37).

parlamenta i Saveta. Svaka obrada ličnih podataka od strane institucija, organa, kancelarija ili agencija Unije mora se sprovoditi u skladu sa uredbama (EU) 2016/794,¹⁴ (EU) 2018/1725¹⁵ i (EU) 2018/1727¹⁶ Evropskog parlamenta i Saveta ili svim drugim primenljivim pravilima Unije o zaštiti podataka.

(91) Ovom Direktivom utvrđuju se minimalna pravila te su države članice slobodne da donesu ili zadrže strože krivičnopravne odredbe kojom se definišu krivičnih dela i kazne u domenu nasilja nad ženama. Kada je reč o odredbama ove Direktive koje se odnose na prava žrtava, države članice mogu uvesti ili zadržati odredbe sa višim standardima, uključujući one kojima se žrtvama pruža viši nivo zaštite i podrške.

(92) Imajući u vidu da cilj ove Direktive, odnosno sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici u celoj Uniji na osnovu zajedničkih minimalnih pravila, ne mogu u dovoljnoj meri ostvariti države članice, već se zbog obima i efekata predviđenih mera on na bolji način može ostvariti na nivou Unije, Unija može doneti mere u skladu sa načelom supsidijarnosti utvrđenim u članu 5 UEU-a. U skladu sa načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članu, ova Direktiva ne prevazilazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.

(93) U skladu sa članom 3 Protokola br. 21 o stavu Ujedinjenog Kraljevstva i Irske u vezi sa područjem slobode, bezbednosti i pravde, priloženog UEU-u i UFEU-u, Irska je pismom od 22. juna 2022 obavestila da želi da učestvuje u donošenju i primeni ove Direktive.

(94) U skladu sa članovima 1 i 2 Protokola br. 22 o stavu Danske, priloženog UEU-u i UFEU-u, Danska ne učestvuje u donošenju ove Direktive te ona za nju nije obavezujuća niti se na nju primenjuje.

(95) Sprovedeno je savetovanje sa Evropskim poverenikom za zaštitu podataka u skladu sa članom 42 stavom 1 Uredbe (EU) 2018/1725 te je on dao mišljenje 5. aprila 2022. godine,

DONELI SU OVU DIREKTIVU:

PRVO POGLAVLJE

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Predmet i oblast primene

¹⁴ Uredba (EU) 2016/794 Evropskog parlamenta i Saveta od 11. maja 2016. godine o Agenciji Evropske unije za saradnju tela za sprovođenje zakona (Evropol) i o zameni i stavljanju van snage odluka Saveta 2009/371/PUP, 2009/934/PUP, 2009/935/PUP, 2009/936/PUP i 2009/968/PUP (SL L 135, 24.5.2016, str. 53).

¹⁵ Uredba (EU) 2018/1725 Evropskog parlamenta i Saveta od 23. oktobra 2018. godine o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom ličnih podataka u institucijama, telima, kancelarijama i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka, kao i o stavljanju van snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ (SL L 295, 21.11.2018, str. 39).

¹⁶ Uredba (EU) 2018/1727 Evropskog parlamenta i Saveta od 14. novembra 2018. godine o Agenciji Evropske unije za saradnju u krivičnom pravosuđu (Eurodzast) i o zameni i stavljanju van snage Odluke Saveta 2002/187/PUP (SL L 295, 21.11.2018, str. 138).

1. Ovom Direktivom utvrđuju se pravila za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Utvrđuju se minimalna pravila u vezi sa:
 - (a) definisanjem krivičnih dela i kazni u oblasti seksualne eksploatacije žena i dece, kao i sajber kriminala;
 - (b) pravima žrtava svih oblika nasilja nad ženama ili nasilja u porodici pre, tokom i odgovarajućeg perioda nakon krivičnog postupka;
 - (c) zaštitom i podrškom žrtvama, prevencijom i ranom intervencijom.
2. Poglavlja od 3. do 7. primenjuju se na sve žrtve krivičnih dela nasilja nad ženama i nasilja u porodici, bez obzira na njihov rod. Takvim žrtvama smatraju se sve žrtve dela koja su kriminalizovana na osnovu Poglavlja 2, kao i žrtve svih drugih dela nasilja nad ženama ili nasilja u porodici koja su kriminalizovana na osnovu drugih pravnih akata Unije ili nacionalnog prava.

Član 2 **Definicije**

Za potrebe ove Direktive primenjuju se sledeće definicije:

- (a) „nasilje nad ženama” označava sva dela rodno zasnovanog nasilja usmerenog protiv žene ili devojčice zato što je žena ili devojčica, ili koja nesrazmerno pogađaju žene ili devojčice, a koja izazivaju, ili je verovatno da će izazvati fizičku, seksualnu, psihološku ili ekonomsku štetu ili patnju, uključujući pretnje takvim delima, prisilu ili proizvoljno lišavanje slobode, bez obzira na to da li se dešavaju u javnom ili privatnom životu;
- (b) „nasilje u porodici” označava sva dela fizičkog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja koja se dešavaju unutar porodice ili domaćinstva, nezavisno od bioloških ili pravnih porodičnih veza, ili između bivših ili sadašnjih bračnih partnera ili partnera, bez obzira na to da li učinilac deli ili je delio prebivalište sa žrtvom;
- (c) „žrtva” znači svaka osoba, bez obzira na njen rod, koja je pretrpela štetu direktno prouzrokovanu nasiljem nad ženama ili nasiljem u porodici, uključujući decu koja su pretrpela štetu zbog svedočenja nasilju u porodici;
- (d) „pružalac usluga postavljanja informacija na serveru” znači pružalac usluga hostovanja informacija na serveru kako je definisano u članu 3 tački (g) podtački iii Uredbe (EU) 2022/2065;
- (e) „pružalac posredničkih usluga” znači pružalac posredničkih usluga kako je definisano u članu 3 tački (g) Uredbe (EU) 2022/2065;
- (f) „dete” znači svaka osoba mlađa od 18 godina;
- (g) „izdržavani član” znači dete žrtve ili svaka osoba, osim učinioca ili osumnjičenog, koja živi u istom domaćinstvu sa žrtvom i kojoj žrtva pruža brigu i podršku;
- (h) „nadležno telo” znači svako javno telo koje je u skladu sa nacionalnim pravom određeno kao nadležno za obavljanje dužnosti predviđenih ovom Direktivom.

DRUGO POGLAVLJE

KRIVIČNA DELA SEKSUALNE EKSPLOATACIJE ŽENA I DECE I SAJBER KRIMINALA

Član 3

Sakaćenje ženskih polnih organa

Države članice će obezbediti da sledeća namerna dela budu kažnjiva kao krivična dela:

- (a) uklanjanje, obrezivanje ili izvršenje bilo kog drugog sakaćenja celih ili delova velikih usana, malih usana ili klitorisa;
- (b) prisiljavanje ili vršenje uticaja na ženu ili devojčicu da se podvrgne bilo kojoj od radnji navedenih u tački (a).

Član 4

Prisiljavanje na sklapanje braka

Države članice će obezbediti da sledeća namerna dela budu kažnjiva kao krivična dela:

- (a) prisiljavanje odrasle osobe ili deteta da stupi u brak;
- (b) namamljivanje odrasle osobe ili deteta da uđe na teritoriju države u kojoj ne boravi, u svrhu prisiljavanja te osobe da stupi u brak.

Član 5

Deljenje intimnog ili manipulisanog materijala bez pristanka

1. Države članice će obezbediti da sledeća namerna dela budu kažnjiva kao krivična dela:
 - (a) stavljanje slika, video-zapisa ili sličnih materijala koji prikazuju seksualno eksplicitne aktivnosti ili intimne delove tela osobe na raspolaganje javnosti putem informacionih i komunikacionih tehnologija bez pristanka te osobe, ako je verovatno da će takvo postupanje toj osobi prouzrokovati ozbiljnu štetu;
 - (b) izrada, manipulacija ili izmena slika, video-zapisa ili sličnih materijala tako da izgledaju kao da je osoba uključena u seksualno eksplicitne aktivnosti i njihovo stavljanje na raspolaganje javnosti putem informacionih i komunikacionih tehnologija, bez pristanka te osobe, ako je verovatno da će takvo postupanje toj osobi prouzrokovati ozbiljnu štetu;
 - (c) pretnja radnjama iz tačkaka (a) ili (b) kako bi se osoba prisilila da izvrši ili prihvati određenu radnju ili se uzdrži od nje.
2. Tačke (a) i (b) iz stava 1 ovog člana ne utiču na obavezu poštovanja prava, sloboda i načela iz člana 6 UEU i primenjuju se ne dovodeći u pitanje osnovna načela povezana sa slobodom izražavanja i informisanja, kao i slobodom umetnosti i nauke, kako se primenjuju u pravu Unije ili nacionalnom pravu.

Član 6

Proganjanje na internetu

Države članice će obezbediti da namerno delovanje ponovnog ili kontinuiranog stavljanja osobe pod nadzor, bez pristanka te osobe ili zakonskog ovlašćenja za to, putem informacionih i komunikacionih tehnologija, radi praćenja ili posmatranja kretanja i aktivnosti te osobe, ako je verovatno da će takvo postupanje toj osobi prouzrokovati ozbiljnu štetu, bude kažnjivo kao krivično delo.

Član 7

Uznemiravanje na internetu

Države članice će obezbediti da sledeća namerna dela budu kažnjiva kao krivična dela:

- (a) ponovljeno ili kontinuirano preteće postupanje usmereno protiv određene osobe, barem ako takvo postupanje uključuje pretnje izvršenjem krivičnih dela putem informacionih i komunikacionih tehnologija, ako je verovatno da će takvo postupanje izazvati ozbiljan strah te osobe za sopstvenu sigurnost ili sigurnost uzdržavanih članova;
- (b) javno dostupno preteće ili uvredljivo postupanje zajedno sa drugim osobama putem informacionih i komunikacionih tehnologija, usmereno protiv osobe, ako je verovatno da će takvo postupanje izazvati ozbiljnu psihološku štetu;
- (c) neželjeno slanje slika, video-zapisa ili sličnog materijala koji prikazuje polne organe, putem informacionih i komunikacionih tehnologija, ako je verovatno da će takvo postupanje izazvati ozbiljnu psihološku štetu;
- (d) stavljanje na raspolaganje javnosti putem informacionih i komunikacionih tehnologija materijala koji sadrži lične podatke osobe, bez pristanka te osobe, u svrhu podsticanja drugih da toj osobi nanesu fizičku ili ozbiljnu psihološku štetu.

Član 8

Podsticanje na nasilje ili mržnju na internetu

1. Države članice će obezbediti da kao krivično delo bude kažnjeno namerno podsticanje na nasilje ili mržnju protiv grupe osoba ili članova takve grupe definisane na osnovu roda, javnim širenjem putem informacionih i komunikacionih tehnologija, materijala koji uključuje takvo podsticanje.
2. Za potrebe stava 1, države članice mogu odabrati da kazne samo postupanje koje je izvršeno na način koji će verovatno remetiti javni red ili koje je preteće, zlostavljajuće ili uvredljivo.

Član 9

Podsticanje, pomaganje i pokušaj

1. Države članice će obezbediti da podsticanje na izvršenje bilo kog krivičnog dela iz članova 3 do 6 i člana 7 stava 1 tačke (b) bude kažnjivo kao krivično delo.
2. Države članice će obezbediti da pomaganje u izvršenju bilo kog krivičnog dela iz člana 3 stav 1 tačke (a) i članova 4 do 8 bude kažnjivo kao krivično delo.
3. Države članice će obezbediti da pokušaj izvršenja bilo kog krivičnog dela iz članova 3 i 4 bude kažnjivo kao krivično delo.

Član 10

Kazne

1. Države članice će obezbediti da krivična dela iz članova 3 do 9 budu kažnjiva delotvornim, proporcionalnim i odvraćajućim kaznama.
2. Države članice će obezbediti da krivična dela iz člana 3 budu kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje pet godina.
3. Države članice će obezbediti da krivična dela iz člana 4 budu kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje tri godine.

4. Države članice će obezbediti da krivična dela iz članova 5 i 6, člana 7 stav 1 tačke (a), (b) i (d) i člana 8 budu kažnjiva kaznom zatvora u maksimalnom trajanju od najmanje jedne godine.

Član 11 **Otežavajuće okolnosti**

U meri u kojoj sledeće okolnosti nisu deo konstitutivnih elemenata krivičnih dela iz članova 3 do 8, države članice će preduzeti potrebne mere kako bi obezbedile da se u vezi sa relevantnim krivičnim delima iz tih članova jedna ili više sledećih okolnosti, u skladu sa nacionalnim pravom, mogu smatrati otežavajućim okolnostima:

- (a) krivično delo ili drugo krivično delo nasilja nad ženama ili nasilja u porodici je izvršeno ponovno;
- (b) krivično delo je izvršeno nad osobom koja je ranjiva zbog posebnih okolnosti, kao što su zavisnost ili telesni, mentalni, intelektualni ili senzorički invaliditet;
- (c) krivično delo je izvršeno prema detetu;
- (d) krivično delo je izvršeno u prisustvu deteta;
- (e) krivično delo su izvršile dve ili više osoba zajedničkim delovanjem;
- (f) krivičnom delu je prethodilo nasilje ekstremnog intenziteta ili je delo bilo praćeno takvim nasiljem;
- (g) krivično delo je izvršeno uz upotrebu oružja ili uz pretnju upotrebom oružja;
- (h) krivično delo je izvršeno uz upotrebu sile ili uz pretnju upotrebom sile ili uz pomoć prisile;
- (i) postupanje je izazvalo smrt žrtve ili tešku telesnu ili psihološku štetu za žrtvu;
- (j) učinilac je prethodno bio osuđen za krivična dela iste vrste;
- (k) krivično delo je izvršeno prema bivšem ili sadašnjem bračnog drugu ili partnera;
- (l) krivično delo je učinio član porodice ili osoba koja živi sa žrtvom;
- (m) krivično delo je izvršeno zloupotrebom položaj poverenja, autoriteta ili uticaja;
- (n) krivično delo je izvršeno prema određenoj osobi zato što je ta osoba javni predstavnik, novinar ili borac za ljudska prava;
- (o) namera krivičnog dela bila je očuvanje ili vraćanje tzv. „časti” osobe, porodice, zajednice ili druge slične grupe;
- (p) namera krivičnog dela bila je kažnjavanje žrtve zbog njene seksualne orijentacije, roda, boje kože, religije, socijalnog porekla ili političkih uverenja.

Član 12 **Nadležnost**

1. Svaka država članica preduzima potrebne mere kako bi uspostavila svoju nadležnost za krivična dela iz članova 3 do 9:
 - (a) ako je krivično delo u celini ili delimično izvršeno na njenoj teritoriji; ili
 - (b) ako je učinilac njen državljanin.
2. Država članica obaveštava Komisiju ako odluči da proširi svoju nadležnost na krivična dela iz članova 3 do 9 koja su izvršena izvan njene teritorije:
 - (a) ako je krivično delo izvršeno prema njenom državljaninu ili osobi koja ima uobičajeno boravište na njenoj teritoriji; ili
 - (b) ako učinilac ima uobičajeno boravište na njenoj teritoriji.

3. Države članice će obezbediti da njihovom nadležnošću uspostavljenom za krivična dela iz članova 5 do 9 budu obuhvaćene situacije u kojima je krivično delo izvršeno putem informacionih i komunikacionih tehnologija kojima se pristupa sa njihove teritorije, bez obzira na to da li pružalac posredničkih usluga ima sedište na njihovoj teritoriji.
4. U slučajevima iz stava 1 tačke (b) ovog člana, svaka država članica će obezbediti da njena nadležnost uspostavljena za krivična dela iz članova 3 i 4 ne podleže uslovu da je postupanje navedeno u tim članovima kažnjivo kao krivično delo u državi u kojoj je izvršeno.
5. U slučajevima iz stava 1 tačke (b) ovog člana, države članice će preduzeti potrebne mere kako bi obezbedile da vršenje njihove nadležnosti ne podleže uslovu da krivični postupak može započeti samo nakon prijave žrtve u mestu izvršenja krivičnog dela ili nakon što država mesta u kojem je krivično delo izvršeno podnese prijavu.

Član 13

Rokovi zastare

1. Države članice će preduzeti potrebne mere kako bi predvidele rok zastare koji omogućava istragu, krivično gonjenje, sudski postupak i donošenje presude za krivična dela iz članova 3 do 9 u periodu dovoljno dugom nakon izvršenja tih krivičnih dela, s ciljem delotvornog postupanja u vezi sa tim krivičnim delima. Rok zastare odgovara težini predmetnog krivičnog dela.
2. Ako je žrtva dete, rok zastare za krivična dela iz člana 3 počinje teći najranije nakon što žrtva navrší 18 godina.

TREĆE POGLAVLJE

ZAŠTITA ŽRTAVA I PRISTUP PRAVOSUĐU

Član 14

Prijavljivanje nasilja nad ženama ili nasilja u porodici

1. Pored prava žrtava na podnošenje prijave u skladu sa članom 5 Direktive 2012/29/EU, države članice će obezbediti da žrtve mogu nadležnim organima prijaviti radnje nasilja nad ženama ili nasilja u porodici putem kanala koji su pristupačni, jednostavni za upotrebu, bezbedni i lako dostupni. To uključuje, barem za krivična dela na internetu iz članova 5 do 8 ove Direktive, mogućnost prijavljivanja putem interneta ili drugih dostupnih i bezbednih informacionih i komunikacionih tehnologija, ne dovodeći u pitanje nacionalna procesna pravila u vezi sa formalizacijom prijave putem interneta.
Države članice će obezbediti da mogućnost prijavljivanja putem interneta ili drugih dostupnih i bezbednih informacionih i komunikacionih tehnologija uključuje mogućnost podnošenja dokaza putem sredstava utvrđenih u prvom stavu, ne dovodeći u pitanje nacionalna procesna pravila u vezi sa formalizacijom podnošenja dokaza.
2. Države članice će obezbediti da žrtve imaju pristup pravnoj pomoći u skladu sa članom 13 Direktive 2012/29/EU.
Države članice mogu proširiti pravnu pomoć na žrtve pri prijavljivanju krivičnih dela, ako je to predviđeno nacionalnim pravom.

3. Države članice će preduzeti potrebne mere kako bi podstakle svaku osobu koja u dobroj veri zna ili sumnja da je došlo do radnji nasilja nad ženama ili nasilja u porodici, ili da su takve radnje očekivane, da nadležnim organima prijavi takve radnje bez straha od negativnih posledica.
4. Države članice će obezbediti da zdravstveni radnici, koji podležu obavezama u vezi sa poverljivošću, mogu prijaviti nadležnim organima ako imaju opravdane razloge da veruju da postoji neposredna opasnost da će teška telesna povreda biti naneta osobi kao rezultat nasilja nad ženama ili nasilja u porodici.
5. Države članice će obezbediti da, ako je žrtva dete, ne dovodeći u pitanje pravila o advokatskoj tajni ili, ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, ispovednoj tajni ili sličnim načelima, stručna lica koja podležu obavezama poverljivosti na osnovu nacionalnog prava mogu prijaviti nadležnim organima ako imaju opravdane razloge da veruju da je detetu naneta teška telesna povreda kao rezultat nasilja nad ženama ili nasilja u porodici.
6. Kada deca prijavljuju radnje nasilja nad ženama ili nasilja u porodici nadležnim organima, države članice će obezbediti da postupci prijavljivanja budu bezbedni, poverljivi i osmišljeni na način koji je prilagođen deci, njihovoj starosti i zrelosti, kao i dostupni na jeziku koji oni razumeju.
Države članice će obezbediti da stručnjaci obučeni za rad sa decom pomažu u postupcima prijavljivanja kako bi se osiguralo da su u najboljem interesu deteta.
Države članice će obezbediti da, ako je u delo nasilja uključen nosilac roditeljskog staranja, mogućnost deteta da prijavi delo ne bude uslovljena saglasnošću nosioca roditeljskog staranja te da nadležni organi preduzmu potrebne mere za zaštitu bezbednosti deteta pre nego što se ta osoba obavesti o prijavi.

Član 15

Istraga i krivično gonjenje

1. Države članice će obezbediti da osobe, jedinice ili službe koje istražuju i krivično gone radnje nasilja nad ženama ili nasilja u porodici poseduju odgovarajuće stručno znanje o ovim pitanjima i da imaju na raspolaganju efikasne istražne alate za efikasno sprovođenje istraga i krivičnog gonjenja takvih radnji, posebno u cilju prikupljanja, analize i obezbeđivanja elektronskih dokaza u slučajevima krivičnih dela na internetu iz članova 5 do 8.
2. Države članice će obezbediti da prijavljene radnje nasilja nad ženama ili nasilja u porodici budu bez odlaganja obrađene i prosleđene nadležnim organima radi istrage i krivičnog gonjenja, te, prema potrebi, radi donošenja zaštitnih mera u skladu sa članom 19.
3. Kada nadležni organi imaju opravdane razloge za sumnju da je možda počinjeno krivično delo, oni bez nepotrebnog odlaganja sprovode efikasnu istragu, bilo na osnovu primljene prijave ili po službenoj dužnosti. Moraju obezbediti službeno evidentiranje i očuvanje relevantnih nalaza i dokaza u skladu sa nacionalnim pravom.
4. Kako bi doprineli dobrovoljnom obezbeđivanju dokaza, posebno u slučajevima seksualnog nasilja, nadležni organi bez nepotrebnog odlaganja upućuju žrtve na relevantne zdravstvene radnike ili službe za podršku iz članova 25, 26 i 27, koje su specijalizovane za pružanje pomoći u obezbeđivanju dokaza. Žrtve se informišu o važnosti prikupljanja ovih dokaza što je ranije moguće.

5. Države članice će obezbediti da istrage ili gonjenje radnji silovanja ne zavise od prijave ili krivične prijave žrtve ili njenog zastupnika, te da se krivični postupak ne obustavlja samo zato što su prijava ili krivična prijava povučene.

Član 16

Pojedinačna procena radi utvrđivanja potreba zaštite žrtava

1. Uz zahteve u vezi sa pojedinačnom procenom iz člana 22 Direktive 2012/29/EU, države članice će obezbediti, pogotovo u vezi sa žrtvama seksualnog nasilja i nasilja u porodici, ispunjenje zahteva utvrđenih u ovom članu.
2. Posebne potrebe žrtve za zaštitom utvrđuju se na osnovu pojedinačne procene, po potrebi u saradnji sa svim relevantnim nadležnim organima u najranijoj mogućoj fazi, kao na primer u trenutku kada žrtva prvi put stupi u kontakt sa nadležnim organima ili što je pre moguće nakon prvog kontakta žrtve s njima.
3. Pojedinačna procena iz stava 2 odnosi se na rizik koji potiče od učinioca ili osumnjičenog. Taj rizik može uključivati sledeće:
 - (a) rizik od ponovnog nasilja;
 - (b) rizik od telesnih povreda ili psihičkih posledica;
 - (c) mogućnost korišćenja oružja i pristupa oružju;
 - (d) činjenicu da učinilac ili osumnjičeni živi sa žrtvom;
 - (e) zloupotrebu droga ili alkohola od strane učinioca ili osumnjičenog;
 - (f) zlostavljanje dece;
 - (g) probleme sa mentalnim zdravljem; ili
 - (h) proganjanje.
4. U pojedinačnoj proceni iz stava 2 uzimaju se u obzir individualne okolnosti žrtve, uključujući i činjenicu da li žrtva doživljava diskriminaciju na osnovu kombinacije pola i bilo koje druge osnove diskriminacije navedene u članu 21 Povelje („intersekcijaska diskriminacija“), da li se suočava sa povećanim rizikom od nasilja, kao i žrtvino vlastito viđenje i procena situacije. Procena se sprovodi u najboljem interesu žrtve, uz posebnu pažnju na izbegavanje sekundarne ili ponovljene viktimizacije.
5. Države članice će obezbediti da nadležni organi preduzimaju odgovarajuće mere, uzimajući u obzir pojedinačnu procenu iz stava 2. Takve mere mogu uključivati:
 - (a) mere predviđene članovima 23 i 24 Direktive 2012/29/EU;
 - (b) izdavanje hitnih mera za udaljavanje, zabranu približavanja i mera o zaštiti u skladu sa članom 19 ove Direktive;
 - (c) mere, osim onih navedenih u tačkama (a) i (b) ovog stava, za kontrolisanje ponašanja učinioca ili osumnjičenog, posebno na osnovu člana 37 ove Direktive.
6. Po potrebi, pojedinačna procena iz stava 2 sprovodi se u saradnji s drugim relevantnim nadležnim organima, u zavisnosti od faze postupka, i relevantnim službama za podršku kao što su centri za zaštitu žrtava, specijalizovane službe, socijalne službe, zdravstveni radnici, skloništa, specijalizovane službe za podršku i drugi relevantni akteri.
7. Nadležni organi redovno preispituju pojedinačnu procenu iz stava 2 i, po potrebi, donose nove i ažuriraju postojeće mere zaštite u skladu sa stavom 5, kako bi osigurali da mere zaštite odgovaraju trenutnoj situaciji žrtve.

8. Pretpostavlja se da izdržavana lica imaju posebne potrebe za zaštitom i bez sprovođenja pojedinačne procene iz stava 2, osim ako postoje indikacije da nemaju posebne potrebe za zaštitom.

Član 17

Pojedinačna procena potrebe žrtava za podrškom

1. Države članice će obezbediti da nadležni organi procene pojedinačne potrebe žrtve za podrškom, uzimajući u obzir pojedinačnu procenu iz člana 16, a kako je predviđeno u poglavlju 4. Nadležni organi procenjuju pojedinačne potrebe izdržavanih lica za podrškom, kako je predviđeno u poglavlju 4, osim ako postoje indikacije da nemaju posebne potrebe za podrškom.
2. Odredbe člana 16 stavovi 4, 6 i 7 primenjuju se na pojedinačnu procenu potreba žrtava za podrškom iz stava 1 ovog člana.

Član 18

Upućivanje na službe za podršku

1. Ako su na osnovu procena predviđenih članovima 16 i 17 utvrđene posebne potrebe za podrškom ili zaštitom, ili ako žrtva zatraži podršku, države članice će obezbediti da službe za podršku, kao što su specijalizovane službe za podršku, u saradnji s nadležnim organima, stupe u kontakt sa žrtvama kako bi im ponudile podršku, vodeći računa o njihovoj bezbednosti. Države članice mogu usloviti takav kontakt saglasnošću žrtve.
2. Nadležni organi odgovaraju na zahtev žrtve za zaštitom i podrškom bez nepotrebnog odlaganja i koordinisano.
3. Države članice će obezbediti da, ako je to potrebno, nadležni organi mogu uputiti decu žrtava na službe za podršku, prema potrebi i bez prethodne saglasnosti nosioca roditeljskog staranja.
4. Ako je to potrebno kako bi se osigurala odgovarajuća podrška i zaštita žrtve, države članice će obezbediti da nadležni organi prenesu odgovarajućim službama za podršku relevantne lične podatke o žrtvi i njenoj situaciji. Takvi podaci se prenose na poverljiv način. Države članice mogu usloviti prenos podataka saglasnošću žrtve.
5. Službe za podršku čuvaju lične podatke onoliko dugo koliko je potrebno tokom trajanja pružanja podrške, ali ne duže od pet godina nakon poslednjeg kontakta između službe za podršku i žrtve.

Član 19

Hitne mere za udaljavanje, mere o zabrani približavanja i mere o zaštiti

1. Države članice će obezbediti da u situacijama neposredne opasnosti po zdravlje ili bezbednost žrtve ili izdržavanih lica nadležni organi dobiju ovlašćenje da bez odlaganja izdaju mere upućene učiniocu ili osumnjičenom za delo nasilja obuhvaćeno ovom Direktivom, kojima se učiniocu ili osumnjičenom nalaže da napusti prebivalište žrtve ili uzdržavanih lica na dovoljno dug vremenski period i kojima mu se zabranjuje da tamo dolazi ili da mu se približava na manju od propisane udaljenosti, da dolazi na radno mesto žrtve ili na bilo koji način kontaktira žrtvu ili uzdržavana lica.
Nalozi iz prvog stava ovog člana imaju trenutni efekat i ne zavise od toga da li je žrtva prijavila krivično delo ili od pokretanja pojedinačne procene u skladu sa članom 16.

2. Države članice će obezbediti da nadležni organi dobiju ovlašćenje da izdaju mere o zabrani približavanja ili mere o zaštiti kako bi se žrtvama pružila zaštita od svih radnji nasilja predviđenih ovom Direktivom.
3. Ako je žrtva punoletna osoba, države članice mogu zahtevati, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, da se hitni nalozi za udaljavanje, nalozi o zabrani približavanja i nalozi o zaštiti, kako je predviđeno u stavovima 1 i 2 ovog člana, izdaju na zahtev žrtve.
4. Države članice će obezbediti da, ako je to važno za bezbednost žrtve, nadležni organi obaveštavaju žrtve o mogućnosti podnošenja zahteva za hitno izdavanje mera za udaljavanje, mera o zabrani približavanja ili mera o zaštiti, kao i o mogućnosti traženja prekograničnog priznavanja mera o zaštiti u skladu sa Direktivom 2011/99/EU¹⁷ ili Uredbom (EU) br. 606/2013¹⁸.
5. Svako kršenje hitnih mera za udaljavanje, mere o zabrani približavanja ili mere o zaštiti podleže efikasnim, proporcionalnim i odvraćajućim krivičnim ili nekrivičnim sankcijama. Države članice obezbeđuju da se, u slučaju takvog kršenja, po potrebi razmotri izmena pojedinačne procene iz člana 16 u skladu sa stavom 7 tog člana.
6. Države članice će obezbediti da se žrtvama ponudi mogućnost da budu bez odlaganja obaveštene o kršenju hitnih mera za udaljavanje, mere o zabrani približavanja ili mere o zaštiti koje bi moglo uticati na njihovu bezbednost.
7. Ovim članom države članice nisu obavezane da menjaju svoje nacionalne sisteme u pogledu kvalifikacije hitnih mera za udaljavanje i mera o zaštiti kako bi bili obuhvaćeni krivičnim, građanskim ili upravnim pravom.

Član 20

Zaštita privatnog života žrtve

Države članice će se starati da dokazi o seksualnom ponašanju žrtve u prošlosti ili drugim aspektima njenog privatnog života budu prihvatljivi samo ako su bitni i neophodni u krivičnim postupcima.

Član 21

Smernice za organe za sprovođenje zakona i tužilaštva

Države članice mogu izdati smernice za slučajeve koji se odnose na nasilje nad ženama ili nasilje u porodici za nadležne organe koji postupaju u krivičnim postupcima, uključujući smernice za tužilaštva. Te smernice moraju biti rodno senzitivne i savetodavnog karaktera i mogu uključivati smernice o tome kako:

- (a) obezbediti pravilno utvrđivanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
- (b) prikupljati i čuvati relevantne dokaze, uključujući dokaze na internetu;
- (c) sprovesti pojedinačne procene u skladu sa članovima 16 i 17, uključujući postupak preispitivanja tih procena;

¹⁷ Direktiva 2011/99/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 13. decembra 2011. godine o evropskom nalogu za zaštitu (SL L 338, 21.12.2011, str. 2).

¹⁸ Uredba (EU) br. 606/2013 Evropskog parlamenta i Saveta od 12. juna 2013. godine o međusobnom priznavanju zaštitnih mera u građanskim stvarima (SL L 181, 29.6.2013, str. 4).

- (d) rešavati slučajeve koji mogu zahtevati izdavanje ili sprovođenje hitnih mera za udaljavanje, mera o zabrani približavanja ili mera o zaštiti;
- (e) postupati prema žrtvama na rodno osetljiv način i način koji je prilagođen proživljenoj traumi, osobama sa invaliditetom i deci, te voditi računa o pravu deteta da se čuje njegov glas i o najboljem interesu deteta;
- (f) osigurati da se sa žrtvama postupa s poštovanjem i da se postupak vodi na takav način da bi se sprečila sekundarna ili ponovljena viktimizacija;
- (g) zadovoljiti potrebe za pojačanom zaštitom i sve relevantne potrebe žrtava koje doživljavaju interseksijsku diskriminaciju predviđenu članom 33 stav 1.;
- (h) utvrditi i izbeći rodne stereotipe;
- (i) podići svest o svim grupama žrtava u kontekstu nasilja u porodici;
- (j) uputiti žrtve na specijalizovane službe za podršku, uključujući zdravstvene službe, kako bi se osiguralo adekvatno postupanje sa žrtvama i rešavanje slučajeva nasilja nad ženama ili nasilja u porodici bez nepotrebnog odlaganja; i
- (k) osigurati zaštitu privatnosti i poverljivih informacija žrtve.

Smernice iz stava 1 ovog člana se prema potrebi preispituju, kako bi se osiguralo njihovo ažuriranje, a uzimajući u obzir način na koji se primenjuju u praksi.

Član 22

Uloga nacionalnih tela, uključujući tela za ravnopravnost

1. Države članice će odrediti i preduzeti potrebne mere kako bi jedno ili više tela obavljalo sledeće zadatke:
 - (a) objavljivanje izveštaja i izdavanje preporuka o svim pitanjima koja se odnose na nasilje nad ženama i nasilje u porodici, uključujući prikupljanje postojećih dobrih praksi; i
 - (b) razmenu dostupnih informacija sa relevantnim evropskim telima kao što je Evropski institut za ravnopravnost polova.

Za potrebe prvog stava države članice mogu se savetovati sa organizacijama civilnog društva.

2. Tela navedena u stavu 1 ovog člana mogu biti deo tela za ravnopravnost osnovanih u skladu sa direktivama 2004/113/EZ, 2006/54/EZ i 2010/41/EU.

Član 23

Mere za uklanjanje određenih materijala na internetu

1. Ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) 2022/2065, države članice će preduzeti potrebne mere kako bi osigurale da se javno dostupni materijali na internetu iz člana 5 stava 1 tačke (a) i (b) i članova 7 i 8 ove Direktive odmah uklone ili da im se onemogući pristup.
Mere iz prvog stava ovog člana uključuju mogućnost da nadležni organi izdaju obavezujuće pravne mere za uklanjanje takvih materijala ili onemogućavanje pristupa takvim materijalima. Države članice će obezbediti da takve mere ispunjavaju najmanje uslove propisane članom 9 stav 2 Uredbe (EU) 2022/2065.
2. Mere iz stava 1 drugi pasus upućuju se pružaocima usluga smeštaja informacija (*hosting-a*) na serveru.
Ako uklanjanje nije izvodljivo, nadležni organi mogu uputiti i mere za onemogućavanje pristupa relevantnim pružaocima usluga posredovanja koji nisu pružaoci usluga smeštaja

informacija (*hosting-a*) na serveru, a koji imaju tehničku i operativnu sposobnost da postupе po pitanju dotičnog materijala.

3. Države članice će obezbediti da, ako se krivični postupci povezani sa krivičnim delom iz člana 5 stav 1 tačke (a) ili (b), člana 7 ili člana 8 završe bez odluke o izvršenju krivičnog dela, nalozi navedeni u drugom pasusu stava 1 ovog člana budu ukinuti i da se o tome obaveste primaoci takvih mera.
4. Države članice će obezbediti da izdavanje mera i donošenje drugih mera iz stava 1 budu u transparentnim postupcima i da podrazumevaju odgovarajuće zaštitne mere, posebno kako bi se osiguralo da te mere i druge mere budu ograničeni na ono što je neophodno i proporcionalno, uzimajući u obzir prava i interese svih relevantnih strana, uključujući njihova osnovna prava u skladu sa Poveljom.
Države članice osiguravaju da pružaoci usluga smeštaja informacija na serveru (*hosting-a*), drugi relevantni pružaoci usluga posredovanja i pružaoci sadržaja na koje utiče mera iz stava 1 imaju pravo na delotvoran pravni lek. Takvo pravo uključuje mogućnost osporavanja mere pred sudovima države članice nadležnog organa koji je tu meru izdao.
5. Države članice će obezbediti da relevantni pružaoci sadržaja na koje utiče mera iz prvog pasusa stava 1 budu obavешteni, prema potrebi od strane pružaoca usluga smeštaja informacija na serveru ili bilo kog drugog relevantnog pružaoca usluga posredovanja, o razlozima uklanjanja ili onemogućavanja pristupa materijalu na osnovu mere ili drugih mera iz stava 1, kao i o mogućnosti pristupa sudskoj zaštiti.
6. Države članice će obezbediti da uklanjanje materijala ili onemogućavanje pristupa materijalu na osnovu mere ili drugih mera iz stava 1 ne sprečava nadležne organe da prikupe ili osiguraju, bez nepotrebnog odlaganja, dokaze potrebne za istragu i krivično gonjenje krivičnog dela iz člana 5 stav 1 tačke (a) ili (b), člana 7 ili člana 8.

Član 24

Naknada štete od učinioca

1. Države članice će obezbediti da žrtve imaju pravo da traže od učinilaca krivičnih dela, u skladu sa nacionalnim pravom, punu naknadu štete koja proizlazi iz krivičnih dela nasilja nad ženama ili nasilja u porodici.
2. Države članice će obezbediti da žrtve mogu dobiti odluku o naknadi štete tokom krivičnog postupka, u skladu sa potrebama.

ČETVRTO POGLAVLJE

PODRŠKA ŽRTVAMA

Član 25

Specijalistička podrška žrtvama

1. Države članice će obezbediti da specijalističke službe za podršku iz člana 8 stav 3 i člana 9 stav 3 Direktive 2012/29/EU budu dostupne žrtvama, bez obzira na to da li su podnele zvaničnu prijavu.
Ako se usluge specijalističke podrške iz prvog stava ne pružaju kao deo opštih službi za

podršku žrtvama, usklađuju se opšte i specijalističke službe za podršku.

Specijalističke službe za podršku iz prvog stava pružaju sledeće:

- (a) informacije i podršku u vezi sa svim bitnim praktičnim pitanjima koja nastaju kao posledica krivičnog dela, uključujući pristup stanovanju, obrazovanju, brizi o deci, obuci, finansijskoj podršci, kao i pomoći za ostanak na radnom mestu ili pronalaženje zaposlenja;
- (b) informacije o pristupu pravnom savetovanju, uključujući mogućnost pravne pomoći, ako je dostupna;
- (c) informacije o službama koje pružaju medicinske i forenzičke preglede i, prema potrebi, upućivanje na njih, što može uključivati sveobuhvatne zdravstvene usluge, te informacije o psihosocijalnom savetovanju i, prema potrebi, upućivanje na njih, uključujući negu u slučaju traume;
- (d) podršku žrtvama krivičnih dela na internetu iz članova 5 do 8, uključujući dokumentovanje krivičnih dela na internetu i informacije o pravnim sredstvima za uklanjanje sadržaja na internetu povezanog sa krivičnim delom;
- (e) informacije o službama za podršku ženama, kriznim centrima za žrtve silovanja, skloništima i referentnim centrima za seksualno nasilje te, prema potrebi, upućivanje na njih;
- i
- (f) informacije o specijalističkim službama za podršku žrtvama sa povećanim rizikom od nasilja i, prema potrebi, upućivanje na njih, što može uključivati usluge rehabilitacije i socioekonomske integracije nakon seksualnog iskorišćavanja.

2. Usluge specijalističke podrške iz stava 1 pružaju se lično, prilagođene potrebama žrtava, dostupne i odmah raspoložive, uključujući putem interneta ili drugih odgovarajućih sredstava, kao što su informacione i komunikacione tehnologije.
3. Države članice će obezbediti dovoljno ljudskih i finansijskih resursa za pružanje usluga specijalističke podrške iz stava 1.
Ako usluge specijalističke podrške iz stava 1 pružaju nevladine organizacije, države članice će obezbediti odgovarajuća finansijska sredstva, uzimajući u obzir udeo usluga specijalističke podrške koje već pružaju javni organi.
4. Države članice će obezbediti zaštitu i specijalističke usluge podrške potrebne za sveobuhvatno odgovaranje na višestruke potrebe žrtava pružanjem tih usluga, uključujući one koje pružaju nevladine organizacije, u istim prostorijama, koordinisanjem takvih usluga putem kontaktne tačke ili olakšavanjem pristupa takvim uslugama pomoću jedinstvenog internet pristupa.
Usluge iz prvog stava uključuju, kao minimum, medicinsku negu iz prve ruke i upućivanje na dalju medicinsku negu, kako je predviđeno u nacionalnom zdravstvenom sistemu, kao i socijalne usluge, psihosocijalnu podršku, te pravnu pomoć i pomoć policije, ili informacije o takvim uslugama i njihovo usmeravanje.
5. Države članice će obezbediti izdavanje smernica i protokola za zaposlene u zdravstvenom i socijalnom sistemu o identifikaciji i pružanju odgovarajuće podrške žrtvama svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući upućivanje žrtava relevantnim službama za podršku i izbegavanje sekundarne viktimizacije.
U smernicama i protokolima iz prvog stava navodi se kako odgovoriti na specifične potrebe žrtava koje su izložene povećanom riziku od takvog nasilja zbog diskriminacije koju doživljavaju na osnovu kombinacije pola i bilo koje druge osnove za diskriminaciju.

Smernice i protokoli navedeni u prvom stavu izrađuju se na rodno osetljiv način, prilagođen traumi kao i deci, u saradnji s pružaocima specijalističkih usluga podrške, te se, prema potrebi, ažuriraju kako bi odražavali promene u pravu i praksi.

6. Države članice će obezbediti da se izdaju smernice i protokoli za zdravstvene ustanove koje pružaju medicinsku negu iz prve ruke o identifikaciji žrtava i pružanju odgovarajuće podrške žrtvama.
Smernice i protokoli iz prvog stava obuhvataju čuvanje i dokumentovanje dokaza, kao i dalje prenošenje dokaza nadležnim forenzičkim centrima u skladu s nacionalnim pravom.
7. Države članice će nastojati da obezbede da specijalističke službe za podršku navedene u stavu 1, ostanu u potpunosti dostupne za žrtve u kriznim situacijama, kao što su zdravstvene krize ili druga vanredna stanja.
8. Države članice će obezbediti da specijalističke službe za podršku navedene u stavovima 1 do 7 budu dostupne u skladu s najvišim standardima zaštite i podrške žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Član 26

Specijalistička podrška žrtvama seksualnog nasilja

1. Države članice će obezbediti adekvatno opremljene i lako dostupne referentne krizne centre za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja, koji mogu biti deo nacionalnog zdravstvenog sistema, kako bi se obezbedila delotvorna podrška žrtvama seksualnog nasilja i garantovao klinički tretman u slučaju silovanja, uključujući pomoć pri čuvanju i dokumentovanju dokaza.
Centri navedeni u prvom stavu pružaju podršku koja je prilagođena traumi i, prema potrebi, upućuju na specijalističku podršku i savetovanje u vezi s traumom za žrtve, nakon izvršenja krivičnog dela prema njoj.
Države članice će obezbediti da žrtve seksualnog nasilja imaju pristup medicinskim i forenzičkim pregledima. Ovi pregledi se mogu pružati u centrima iz ovog stava ili upućivanjem na specijalističke centre ili odeljenja. Države članice će obezbediti koordinaciju između referentnih centara i nadležnih medicinskih i forenzičkih centara.
Ako je žrtva dete, usluge iz ovog stava pružaju se na način prilagođen deci.
2. Države članice će pružati žrtvama seksualnog nasilja pravovremen pristup zdravstvenim uslugama, uključujući usluge zdravstvene zaštite u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja, u skladu s nacionalnim pravom.
3. Usluge iz stavova 1 i 2 ovog člana moraju biti besplatne, ne dovodeći u pitanje usluge koje se pružaju u okviru nacionalnog zdravstvenog sistema, i dostupne svakodnevno, sedam dana u nedelji. Mogu biti deo usluga iz člana 25 ove Direktive.
4. Države članice će obezbediti dovoljnu geografsku dostupnost i kapacitet usluga iz stavova 1 i 2 na teritoriji cele države članice.
5. Član 25 stavovi 3 i 7 primenjuju u slučaju pružanja podrške žrtvama seksualnog nasilja iz ovog člana.

Član 27

Specijalistička podrška žrtvama sakaćenja ženskih genitalija

1. Države članice će obezbediti delotvornu i lako dostupnu podršku žrtvama sakaćenja ženskih genitalija, prilagođenu njihovom uzrastu, uključujući ginekološku, seksološku i psihološku negu, kao i negu u slučaju traume i savetovanje prilagođeno posebnim potrebama tih žrtava, nakon izvršenja krivičnog dela i dokle god je potrebno nakon toga. Ta podrška uključuje pružanje informacija o odeljenjima u javnim bolnicama koje sprovode rekonstrukciju genitalija i klitorisa.
Podršku iz prvog stava mogu pružati referentni centri iz člana 26. ili bilo koji specijalistički zdravstveni centar.
2. Član 25 stavovi 3 i 7 i član 26 stav 3 ovde Direktive primenjuju i na pružanje podrške žrtvama sakaćenja ženskih genitalija iz ovog člana.

Član 28

Specijalistička podrška žrtvama seksualnog uznemiravanja na radnom mestu

U slučajevima seksualnog uznemiravanja na radnom mestu koje predstavlja krivično delo prema nacionalnom pravu, države članice će obezbediti da su usluge savetovanja za žrtve i poslodavce dostupne. Ove usluge uključuju pružanje informacija o načinima odgovarajućeg rešavanja takvih slučajeva seksualnog uznemiravanja, uključujući dostupne pravne lekove kako bi se učinilac udaljio sa radnog mesta.

Član 29

Telefonske linije za pomoć žrtvama

1. Države članice će obezbediti dostupnost besplatnih telefonskih linija za pomoć na nivou cele države, 24 sata dnevno, sedam dana u nedelji, za pružanje informacija i saveta žrtvama. Telefonskim linijama za pomoć iz prvog stava mogu upravljati specijalističke službe za podršku, u skladu s nacionalnom praksom.
Informacije i saveti navedeni u prvom stavu pružaju se na poverljivoj osnovi ili uz poštovanje anonimnosti žrtve.
Države članice se podstiču omogućiti dostupnost telefonske linije za pomoć iz prvog stava i putem drugih sigurnih i pristupačnih informacionih i komunikacionih tehnologija, uključujući internet aplikacije.
2. Države članice će preduzeti odgovarajuće mere kako bi obezbedile pristupačnost usluga iz stava 1 korisnicima sa invaliditetom, uključujući podršku na jeziku koji mogu da razumeju. Ove usluge moraju biti dostupne u skladu sa zahtevima za pristupačnost elektronskih komunikacionih usluga utvrđenim u Aneksu I. Direktive (EU) 2019/882¹⁹.
3. Države članice će nastojati da obezbede da se usluge iz stava 1 pružaju na jeziku koji žrtve mogu razumeti, uključujući telefonsko usmeno prevođenje.
4. Član 25 stavovi 3 i 7 primenjuju se na pružanje pomoći putem telefonskih linija i podrške putem informacionih i komunikacionih tehnologija iz ovog člana.

¹⁹ Direktiva (EU) 2019/882 Evropskog parlamenta i Saveta od 17. aprila 2019. godine o zahtevima za pristupačnost proizvoda i usluga (SL L 151, 7.6.2019., str. 70).

5. Države članice se podstiču da pružaju usluge iz stava 1 za žrtve nasilja nad ženama putem jedinstvenog evropskog broja „116 016”, uz postojeće nacionalne brojeve.
6. Države članice će obezbediti da korisnici budu adekvatno informisani o postojanju telefonskih linija za pomoć i njihovom broju, uključujući kroz redovne kampanje podizanja svesti.

Član 30

Skloništa i drugi privremeni smeštaj

1. Skloništa i drugi odgovarajući privremeni smeštaj, kako je predviđeno u članu 9 stav 3 tačka (a) Direktive 2012/29/EU („skloništa i drugi privremeni smeštaj”), posebno služe za potrebe žrtava nasilja u porodici i seksualnog nasilja, uključujući žrtve kod kojih postoji povećani rizik od nasilja nad njima. Ova skloništa služe kako bi žrtvama olakšao oporavak pružanjem sigurnih, lako dostupnih, odgovarajućih i primerenih uslova za život, kako bi se omogućio povratak samostalnom životu, kao i olakšalo pružanje informacija o službama podrške i upućivanje na dalju medicinsku negu.
2. Skloništa i drugi odgovarajući privremeni smeštaj obezbeđuju se u dovoljnom broju i prilagođeni su posebnim potrebama žena, uključujući skloništa samo za žene s prostorijama za decu, uz osiguranje prava i potreba dece, uključujući decu žrtve.
3. Skloništa i drugi odgovarajući privremeni smeštaj dostupni su žrtvama i izdržavanim licima mlađim od 18 godina, bez obzira na njihovu nacionalnost, državljanstvo, mesto prebivališta ili boravišni status.
4. Član 25 stavovi 3 i 7 primenjuju se na skloništa ili bilo koji drugi odgovarajući privremeni smeštaj.

Član 31

Podrška deci žrtvama

1. Države članice će obezbediti da dete dobije odgovarajuću specijalističku podršku čim nadležni organi imaju opravdane razloge da veruju da je dete potencijalno bilo izloženo ili je svedočilo nasilju nad ženama ili nasilju u porodici.
Podrška koja se pruža deci mora biti specijalizovana i prilagođena njihovom uzrastu, razvojnim potrebama i individualnim okolnostima, uz poštovanje njihovog najboljeg interesa.
2. Deci žrtvama pruža se medicinska nega prilagođena njihovom uzrastu, emocionalna, psihosocijalna i psihološka podrška, kao i podrška u obrazovanju, prilagođena razvojnim potrebama i individualnim okolnostima, zajedno s drugom primerenom podrškom specifično prilagođenom situacijama nasilja u porodici.
3. Ako je potrebno obezbediti privremeni smeštaj, deca se, nakon što su, u skladu s njihovim uzrastom i zrelošću, uzeta u obzir i njihova mišljenja, prioritarno smeštaju zajedno s članovima porodice, posebno s roditeljem ili starateljem, u trajan ili privremeni smeštaj gde su prisutne službe podrške.
Pri odlučivanju o privremenom smeštaju, vodeće načelo je najbolji interes deteta.

Član 32

Bezbednost dece

1. Države članice će obezbediti da odgovorni nadležni organi imaju pristup informacijama o nasilju nad ženama ili nasilju u porodici koje uključuje decu, u meri potrebnoj da te informacije budu uzete u obzir pri proceni najboljeg interesa deteta u građanskim postupcima koji se odnose na to dete.
2. Države članice uspostavljaju i nastoje da očuvaju sigurna mesta koja omogućuju bezbedan kontakt između deteta i staratelja koji je učinilac nasilja ili osumnjičen za nasilje nad ženama ili u porodici, u meri u kojoj staratelj ostvaruje lične odnose s detetom. Države članice će obezbediti, prema potrebi, nadzor koji sprovodi obučeno stručno osoblje u najboljem interesu deteta.

Član 33

Ciljana podrška žrtvama s interseksijskim potrebama i grupama s povećanim rizikom od nasilja

1. Države članice će obezbediti posebnu podršku žrtvama koje doživljavaju interseksijsku diskriminaciju i koje su izložene povećanom riziku od nasilja nad ženama ili nasilja u porodici.
2. Službe za podršku navedene u članovima 25 do 30 moraju imati dovoljan kapacitet za smeštaj žrtava s invaliditetom, uzimajući u obzir njihove posebne potrebe, uključujući ličnu asistenciju.
3. Službe za podršku moraju biti dostupne državljanima trećih zemalja koji su žrtve, u skladu s načelom nediskriminacije iz člana 1 Direktive 2012/29/EU.
Države članice će obezbediti odvojen smeštaj od osoba suprotnog pola u ustanovama za zadržavanje državljana trećih zemalja podvrgnutih postupcima vraćanja, kao i u prihvatnim centrima za podnosiocima zahteva za međunarodnu zaštitu, za žrtve koje to zatraže.
4. Države članice će obezbediti da se slučajevi nasilja nad ženama ili nasilja u porodici mogu prijaviti osoblju u institucijama, prihvatnim centrima i ustanovama za zadržavanje, te da budu uspostavljeni postupci kako bi osoblje ili nadležni organi pravovremeno i adekvatno rešavali takve prijave, u skladu sa zahtevima utvrđenim u članovima 16, 17 i 18.

PETO POGLAVLJE

PREVENCIJA I RANA INTERVENCIJA

Član 34

Preventivne mere

1. Države članice će preduzeti odgovarajuće mere za sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici usvajanjem sveobuhvatnog višeslojnog pristupa.
2. Preventivne mere uključuju sprovođenje ili podršku ciljanim kampanjama ili programima informisanja namenjenim osobama od ranog uzrasta.
Ove kampanje ili programi mogu uključivati istraživačke i obrazovne programe kako bi se

povećala svest i razumevanje šire javnosti o različitim oblicima i osnovnim uzrocima svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, potrebi za prevencijom i posledicama takvog nasilja, posebno na decu.

Prema potrebi, programi se mogu osmišljavati u saradnji s organizacijama civilnog društva, specijalističkim službama, socijalnim partnerima, pogođenim zajednicama i drugim zainteresovanim stranama.

3. Države članice će obezbediti široj javnosti lako dostupne informacije o preventivnim merama, pravima žrtava, pristupu pravosuđu, dostupnim merama zaštite i podrške, uključujući lečenje, uzimajući u obzir jezike najčešće korišćene na njihovoj teritoriji.
4. Ciljane mere usmerene su na grupe s povećanim rizikom, kao što su one navedene u članu 33 stav 1. Informacije za decu prilagođene su uzrastu i na jeziku primerenom deci, a informacije su dostupne i osobama s invaliditetom u pristupačnim formatima.
5. Preventivne mere usmerene su na razbijanje štetnih rodni stereotipa, promociju rodne ravnopravnosti, međusobnog poštovanja i prava na lični integritet, kao i na podsticanje pozitivnih društvenih promena.
6. Cilj preventivnih mera je smanjenje potražnje za žrtvama seksualnog iskorišćavanja.

Član 35

Posebne mere za sprečavanje silovanja i promocija centralne uloge pristanka u seksualnim odnosima

1. Države članice će preduzeti odgovarajuće mere za promovisanje promena obrazaca ponašanja ukorenjenih u istorijski nejednakim odnosima moći između žena i muškaraca ili na osnovu stereotipnih uloga žena i muškaraca, posebno u kontekstu seksualnih odnosa, pola i pristanka. Mere iz prvog paragrafa ovog stava temelje se na načelima rodne ravnopravnosti i nediskriminacije, kao i na osnovnim pravima, te posebno upućuju na centralnu ulogu pristanka u seksualnim odnosima, koji mora biti dat dobrovoljno kao rezultat slobodne volje osobe.
Ove mere uključuju kampanje ili programe za podizanje svesti, stavljanje na raspolaganje i distribuciju obrazovnog materijala o pristanku i širenje informacija o merama za sprečavanje silovanja.
Ove mere se redovno promovišu ili sprovode, prema potrebi, u saradnji s civilnim društvom i nevladinim organizacijama, posebno ženskim organizacijama.
2. Cilj kampanja ili programa za podizanje svesti iz trećeg paragrafa stava 3 ovog člana je povećanje znanja o činjenici da se seksualni odnos bez pristanka smatra krivičnim delom.
3. Obrazovnim materijalom o pristanku iz trećeg paragrafa stava 1 ovog člana promoviše se razumevanje da pristanak mora biti dat dobrovoljno kao rezultat slobodne volje osobe, uzajamnog poštovanja i prava na seksualni integritet i telesnu autonomiju. Takav materijal prilagođava se razvoju sposobnosti osoba kojima je upućen.
4. Informacije iz ovog člana šire se kako bi se javnost informisala o postojećim merama za sprečavanje silovanja, uključujući dostupnost programa intervencije iz člana 37.

Član 36

Obuka i informisanje stručnog osoblja

1. Države članice će obezbediti da službenici za koje je verovatno da dolaze u kontakt sa žrtvama, kao što su policijski službenici i sudsko osoblje, prolaze opštu i specijalizovanu obuku i dobiju ciljne informacije prikladne za njihov kontakt sa žrtvama, kako bi mogli da identifikuju, spreče i rešavaju slučajeve nasilja nad ženama ili nasilja u porodici i da prema žrtvama postupaju na prilagođen način, posebno kada su u pitanju deca, vodeći računa o traumama i rodnoj osetljivosti.
2. Države članice će ponuditi i promovisati obuke zdravstvenim radnicima, socijalnim službama i obrazovnom osoblju kako bi im omogućili da identifikuju slučajeve nasilja nad ženama ili nasilja u porodici i da žrtve usmere ka specijalizovanim službama podrške.
3. Ne dovodeći u pitanje nezavisnost pravosuđa i razlike u organizaciji pravosudnih sistema u EU, države članice će obezbediti opštu i specijalizovanu obuku za sudije i tužioce u vezi sa ciljevima ove Direktive, prilagođenu njihovom položaju. Obuka se zasniva na ljudskim pravima, usmerena je na prava žrtava, sa rodno osetljivim pristupom i prilagođena osobama sa invaliditetom i deci.
4. Države članice preporučuju obuku advokata kako bi se podigla svest o potrebama žrtava i obezbedilo prilagođeno postupanje prema njima.
5. Zdravstveni radnici, uključujući ginekologe, pedijatre, akušere i babice kao i stručnjake za psihološku podršku, prolaze obuku kako bi mogli da odgovore na posledice sakaćenja ženskih genitalija.
6. Osobe koje vrše nadzorne funkcije na radnom mestu, kako u javnom, tako i u privatnom sektoru, prolaze obuku o tome kako prepoznati, sprečiti i rešavati slučajeve seksualnog uznemiravanja na radnom mestu, kada to predstavlja krivično delo prema nacionalnom zakonodavstvu. Te osobe i poslodavci dobijaju informacije o posledicama nasilja nad ženama i nasilja u porodici na rad i riziku od nasilja trećih lica.
7. Aktivnosti obuke navedene u stavovima 1, 2 i 5 uključuju obuku o koordinisanoj multidisciplinarnoj saradnji kako bi se omogućilo sveobuhvatno i odgovarajuće rešavanje upućivanja u slučajevima nasilja nad ženama ili nasilja u porodici.
8. Ne dovodeći u pitanje slobodu i pluralizam medija, države članice podstiču i podržavaju uspostavljanje aktivnosti obuke u oblasti medija koje organizuju organizacije medijskih profesionalaca, tela za samoregulaciju medija i predstavnici industrije ili druge relevantne nezavisne organizacije, u cilju suzbijanja stereotipnog prikazivanja žena i muškaraca, seksističkih slika žena i krivljenja žrtava u medijima, sa ciljem smanjenja rizika od nasilja nad ženama ili nasilja u porodici.
Aktivnosti obuke iz prvog paragrafa iz stava 1 ovog člana mogu sprovoditi odgovarajuće organizacije civilnog društva, nevladine organizacije koje rade sa žrtvama, socijalni partneri i drugi relevantni akteri.
9. Države članice će obezbediti da nadležni organi za prijem prijave o krivičnim delima od strane žrtava budu odgovarajuće obučeni kako bi olakšali i pružili pomoć u prijavljivanju takvih dela i izbegli sekundarnu viktimizaciju.
10. Aktivnosti obuke navedene u stavovima od 1 do 5 ovog člana dopunjuju se odgovarajućim daljim merama, uključujući one u vezi sa sajberkriminalom iz članova od 5 do 8, i oslanjaju se na specifičnosti nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Takve aktivnosti obuke mogu

uključivati obuku o tome kako prepoznati i rešavati specifične potrebe za zaštitom i podrškom žrtava koje su izložene povećanom riziku od nasilja zbog interseksijske diskriminacije.

11. Mere iz stavova od 1 do 9 sprovode se bez uticaja na nezavisnost pravosuđa, samoorganizaciju regulisanih profesija i razlike u organizaciji pravosudnih sistema u okviru Unije.

Član 37

Programi intervencije

1. Države članice će preduzeti potrebne mere kako bi osigurale uspostavljanje ciljanih programa intervencije za sprečavanje i smanjenje rizika od vršenja nasilja nad ženama ili nasilja u porodici, kao i ponovnog činjenja ovih krivičnih dela.
2. U programima intervencije iz stava 1 mogu učestvovati lica koja su učinila krivično delo nasilja nad ženama ili nasilja u porodici, a ovi programi mogu biti dostupni i drugim osobama za koje se proceni da su u riziku da počine ovakva krivična dela. To može uključivati lica koja osećaju potrebu za učešćem, na primer, zbog straha da bi mogla učiniti neko krivično delo nasilja nad ženama ili nasilja u porodici
3. Države članice će podsticati učinioce silovanja na učešće u programima intervencije iz stava 1.

ŠESTO POGLAVLJE

KOORDINACIJA I SARADNJA

Član 38

Koordinisane politike i telo za koordinaciju

1. Države članice će doneti i sprovesti efikasne, sveobuhvatne i koordinisane politike na nacionalnom nivou koje obuhvataju sve relevantne mere za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
2. Države članice će odrediti ili osnovati jedno ili više službenih tela odgovorna za koordinaciju, sprovođenje, praćenje i evaluaciju politika i mera za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Direktivom.
3. Službena tela iz stava 2 koordiniraju prikupljanje podataka iz člana 44 i analiziraju i distribuiraju rezultate ovih prikupljanja
4. Države članice će obezbediti koordinaciju politika na centralnom nivou, kao i, prema potrebi, na regionalnom ili lokalnom nivou, u skladu s raspodelom nadležnosti u dotičnoj državi članici.

Član 39

Nacionalni akcioni planovi za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici

1. Države članice će, uz obavljanje konsultacija sa specijalizovanim službama za podršku, ukoliko je to važno, doneti nacionalne akcione planove za sprečavanje i suzbijanje rodno zasnovanog nasilja, do 14. juna 2029 godine.
2. Nacionalni akcioni planovi iz stava 1 mogu obuhvatiti prioritete i aktivnosti za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici, njihove ciljeve i mehanizme praćenja, resurse potrebne za postizanje ovih prioriteta i aktivnosti, kao i način raspodele tih sredstava.
3. Države članice će obezbediti da se nacionalni akcioni planovi iz stava 1 razmatraju i ažuriraju kako bi se osiguralo da ostanu relevantni.

Član 40

Koordinacija i saradnja između agencija

1. Države članice će uspostaviti odgovarajuće mehanizme, uzimajući u obzir nacionalno pravo ili praksu, kako bi osigurale efikasnu koordinaciju i saradnju između relevantnih organa vlasti, agencija i tela, uključujući pravobranitelje, lokalne i regionalne organe, organe za sprovođenje zakona, pravosudne organe (ne dovodeći u pitanje nezavisnost pravosuđa), službe za podršku, posebno specijalizovane službe za podršku ženama, kao i nevladine organizacije, socijalne službe, uključujući organe za zaštitu dece ili socijalno staranje, obrazovne i zdravstvene ustanove, socijalne partnere (ne dovodeći u pitanje njihovu autonomiju) i druge relevantne organizacije i subjekte, u zaštiti žrtava nasilja nad ženama i nasilja u porodici i pružanju podrške tim žrtvama.
2. Mehanizmi koordinacije i saradnje iz stava 1 posebno se odnose, u meri u kojoj je to neophodno, na pojedinačne procene sprovedene na osnovu članova 16 i 17, zatim na pružanje mera zaštite i podrške na osnovu člana 19 i poglavlja 4, na savetodavne smernice na osnovu člana 21 kao i na obuku stručnog osoblja iz člana 36.

Član 41

Saradnja sa nevladinim organizacijama

Države članice će saradivati i održavati redovne konsultacije sa organizacijama civilnog društva, uključujući nevladine organizacije koje dolaze u kontakt sa žrtvama, posebno u vezi sa: pružanjem odgovarajuće podrške žrtvama, inicijativama izrade politika, kampanjama informisanja i podizanja svesti, programima istraživanja i obrazovanja, obuka, praćenja i evaluacije efekata mera za podršku i zaštitu žrtava.

Član 42

Saradnja među pružiocima usluga posredovanja

Države članice će podsticati samoregulatornu saradnju među relevantnim pružiocima usluga posredovanja, kao što je uspostavljanje kodeksa ponašanja.
Države članice će podizati nivo svesti o samoregulatornim merama koje su doneli relevantni

pružaoci usluga posredovanja u vezi sa ovom Direktivom, posebno o merama za jačanje mehanizama koje takvi pružaoci usluga posredovanja primenjuju kako bi se rešio problem dostupnog materijala na internetu kako se navodi u članu 23 stav 1 i kako bi se unapredila obuka zaposlenih u vezi sa sprečavanjem krivičnih dela predviđenih ovom Direktivom, kao i sa pružanjem podrške i pomoći žrtvama predviđenim ovom Direktivom.

Član 43 **Saradnja na nivou Unije**

Države članice će preduzeti odgovarajuće mere kako bi olakšale međusobnu saradnju i saradnju na nivou Unije u cilju unapređenja primene ove Direktive. U okviru takve saradnje države članice će nastojati da najmanje:

- (a) međusobno razmenjuju najbolje prakse putem ustanovljenih mreža koje se bave pitanjima relevantnim za nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao i sa agencijama Unije, u okviru njihovih mandata; i
- (b) prema potrebi se međusobno konsultuju u konkretnim predmetima, što uključuje i saradnju putem Eurojusta i Evropske pravosudne mreže u krivičnim stvarima, u okviru njihovih mandata.

Član 44 **Prikupljanje podataka i istraživanje**

1. Države članice će uspostaviti sistem za prikupljanje, razvoj, izradu i distribuciju statističkih podataka o nasilju nad ženama ili nasilju u porodici.
2. Statistika iz stava 1 uključuje najmanje sledeće podatke, dostupne na centralnom nivou, razvrstane prema polu, starosnoj grupi (dete/odrasla osoba) žrtve i učinioca, te ako je moguće i bitno, prema odnosu između žrtve i učinioca i vrsti krivičnog dela:
 - (a) godišnji broj prijavljenih krivičnih dela i osuđujućih presuda za nasilje nad ženama ili nasilje u porodici, dobijen iz nacionalnih administrativnih izvora
 - (b) broj žrtava koje su ubijene kao posledica nasilja nad ženama ili nasilja u porodici
 - (c) broj i kapacitet skloništa po državi članici i
 - (d) broj poziva upućenih nacionalnim telefonskim linijama za pomoć.
3. Države članice će nastojati da u redovnim vremenskim intervalima sprovode istraživanja među stanovništvom kako bi procenile rasprostranjenost svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Direktivom i s njima povezane trendove.
Države članice će dostaviti podatke koji su rezultat istraživanja iz prvog stava Komisiji (Eurostatu) čim postanu dostupni.
4. Kako bi se osigurala uporedivost i standardizacija administrativnih podataka na nivou cele Unije, države članice će nastojati da prikupe administrativne podatke na osnovu zajedničkih kriterijuma klasifikacije osmišljenih u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost i u skladu sa standardima koje je taj institut razvio.
Države članice će dostaviti te podatke Evropskom institutu za rodnu ravnopravnost svake godine. Dostavljeni podaci ne smeju sadržati lične podatke.

5. Evropski institut za rodnu ravnopravnost pruža podršku državama članicama u prikupljanju podataka iz stava 2, uključujući uspostavljanje zajedničkih standarda i uzimajući u obzir zahteve utvrđene u tom stavu.
6. Države članice će staviti na raspolaganje javnosti prikupljene statističke podatke na lako dostupan način, u skladu sa ovim članom. Ta statistika ne sme sadržati lične podatke.
7. Najmanje do kraja višegodišnjeg finansijskog okvira 2021–2027, Komisija podržava ili sprovodi istraživanja o glavnim uzrocima, efektima, učestalosti i stopama osuda oblika nasilja koji su obuhvaćeni ovom Direktivom.

SEDMO POGLAVLJE

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 45

Izveštavanje i preispitivanje

1. Države članice će do 14. juna 2032. godine dostaviti Komisiji sve relevantne informacije o funkcionisanju ove Direktive koje su Komisiji potrebne za sastavljanje izveštaja o evaluaciji ove Direktive.
2. Na osnovu informacija koje će države članice dostaviti u skladu sa stavom 1, Komisija će izvršiti evaluaciju efekata ove Direktive i proceniti da li je postignut cilj sprečavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici širom Unije. Komisija podnosi izveštaj Evropskom parlamentu i Savetu. U tom izveštaju posebno će se proceniti da li je potrebno proširiti obim ove Direktive i uvesti nova krivična dela. Ako je potrebno, uz izveštaj se prilaže zakonodavni predlog.
3. Komisija će do 14. juna 2032. godine proceniti da li su potrebne dodatne mere na nivou Unije za efikasno suzbijanje seksualnog uznemiravanja i nasilja na radnom mestu, uzimajući u obzir relevantne međunarodne konvencije, pravni okvir Unije u oblasti jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada, kao i pravni okvir o bezbednosti i zdravlju na radu.

Član 46

Odnos prema drugim aktima Unije

1. Ova Direktiva ne utiče na primenu sledećih pravnih akata:
 - (a) Direktiva 2011/36/EU
 - (b) Direktiva 2011/93/EU
 - (c) Direktiva 2011/99/EU
 - (d) Direktiva 2012/29/EU
 - (e) Uredba (EU) br. 606/2013
 - (f) Uredba (EU) 2022/2065
2. Posebne mere prevencije, zaštite i podrške žrtvama predviđene u poglavljima 3, 4. i 5. ove Direktive primenjuju se uz mere utvrđene u direktivama 2011/36/EU, 2011/93/EU i 2012/29/EU.

Član 47
Sloboda štampe i sloboda izražavanja u drugim medijima

Ova Direktiva ne utiče na posebne režime odgovornosti u vezi sa osnovnim principima slobode štampe i slobode izražavanja u zaštićenim medijima koji postoje u državama članicama 13. juna 2024. godine, pod uslovom da se takvi režimi mogu primenjivati uz potpuno poštovanje Povelje.

Član 48
Klauzula o nesmanjenju postignute zaštite

Primena ove Direktive ne predstavlja osnov za opravdanje smanjenje nivoa zaštite žrtava. Ova zabrana smanjenja zaštite ne utiče na pravo država članica da, s obzirom na promenjene okolnosti, usvoje zakonodavna ili regulatorna rešenja različita od onih koja su bila na snazi 13. juna 2024. godine, pod uslovom da se ispune minimalni zahtevi utvrđeni ovom Direktivom.

Član 49
Prenošenje

1. Države članice će doneti zakone i druge propise potrebne za usklađivanje sa ovom Direktivom do 14. juna 2027. godine. O tome će odmah obavestiti Komisiju. Kada države članice donose te mere, one uključuju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju pozivaju prilikom njihove zvanične objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.
2. Države članice će dostaviti Komisiji tekst mera nacionalnog prava koje donesu u oblasti na koju se odnosi ova Direktiva.

Član 50
Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije.

Član 51
Adresati

Ova Direktiva upućena je državama članicama u skladu sa Ugovorima.
Sastavljeno u Briselu 14. maja 2024. godine.

Za Evropski parlament

Predsednica
R. METSOLA

Za Savet

Predsednica
H. LAHBIB

ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj>